

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Andra Kammaren. N:o 14.

Lördagen den 25 Februari.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 13, i anledning af väckt *Ang. vilkor för två eller flere tingslags förening till ett.* motion om tillägg till 9 § i Förordningen den 17 Maj 1872 angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting.

I nämnda § stadgas: »I allt hvad till rättegången hörer skall om tingslag gälla hvad genom lag eller författningar angående härad stadgadt är. — Varda två eller flera tingslag af Konungen förordnade till ett, skola likväl, derest icke Konungen annorledes förordnar, nämndemän väljas till enahanda antal som tillföre i hvar och ett af dessa tingslag, och fördele häradshöfdingen efter samråd med nämnden tienstgöringen dem emellan.»

Ledamoten af Andra Kammaren Herr *C. Carlson* hade i sin motion N:o 70 föreslagit, »att Riksdagen måtte för sin del besluta ett tillägg till ofvannämnde 9 § af följande lydelse:

»Sådan förening, som i denna § omförmäles, må ej ega rum, derest ej frågan derom vid sammanträde af dertill behörigen kallade tingshusbyggnadsskyldige inför häradsrätterna inom domsagan, der förening ifrågasättes, bifalles af minst två tredjedelar af vid sammanträdet representerade tingshusbyggnadsskyldiga hemman.»

Beträffande denna motion hade Utskottet hemställt,

att densamma icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Ordet begärdes af motionären

Andra Kammarens Prot. 1882. N:o 14.

Ang. vilkor för
två eller flere
tingslags för-
ening till ett.
(Forts.)

Herr C. Carlson, som anförde: Föranledd att taga närmare kännedom om Kongl. förordningen den 17 Maj 1872 angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting samt om sättet för dess tillämpning, har jag kommit till den öfvertygelsen, att sagda förordning är otydlig och obestämd. Det är orsaken, hvarföre jag framlagt föreliggande förslag, och anhåller jag att nu få något närmare utreda frågan.

Nyssnämnda Kongl. förordning innehåller icke annat än hvad i rubriken till densamma omförmäles, nemligen ändringar i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting. Men förordningen hvarken ändrar eller, än mindre, upphäfver hvad som i Byggningsabalkens 26 kap. 4 § stadgas om tingshusbyggnad, nemligen att tingshus skall hvart härad bygga, efter gårdtalet å vanlig tingsstad. Således kan stadgandet i 9 § af ofvanberörda Kongl. förordning, i hvad det rör sammanslagning af flera tingslag, icke gälla sådana domsagor, som ega flera särskilda tingshus, utan blott dem, som icke förfoga öfver mer än ett tingshus. I sådana domsagor kan ändring utan egentlig olägenhet ske. Jag ber att få framhålla, hvartill förordningen i sitt nuvarande skick skall kunna leda. Upsala läns norra domsaga består af nästan hela Upsala län norr om Upsala. Den eger 44,000 invånare på 25 kvadratmil och utgöres af 7 tingslag, 2 fögderier och 2 valkretsar. Vederbörande domhafvande har emellertid framkommit med det efter min tanke vidunderliga förslag, att hela denna vidsträckta domsaga skall hafva i stället för sju tingslag allenast ett. I stället för domsagans nuvarande sju tingshus, deraf flera äro nya, skulle i domsagan allenast finnas ett tingshus på det ställe, der domhafvande finner det beqvämligast. Detta förslag hvilat för närvarande på Konungens rådsbord, men stora anledningar äro att hoppas att det vinner den enda behandling, som det förtjenar, nemligen att förkastas. Nämnda förslag har inom domsagan åstadkommit mycken oro och bekymmer och detta kan icke vara underligt. Genom verkställandet af en sådan sammanslagning skulle för många rättsökande uppkomma lång väg till tingsstället, så att de som förut ej haft mera än måhända en mil nu skulle kunna få ända till sex eller sju mil. I många af rikets domsagor skulle vägen till tingsstället genom tingslagens förenande blifva ännu längre. Detta skulle försaka att rättegångar, vittnesförhör, testamentsbevakningar, ansökningars och handlingars lemnande och lösande skulle mycket fördyras. Den mindre bemedlade, obemedlade och tjenaren, hvilka äfven behöfva anlita domstolen, göras genom dylika anordningar nästan rättslösa och så bör det ej ställas. Domstolen på landet bör vara så tillgänglig som möjligt.

Då förslaget till 1872 års författning behandlades, yttrade flere ledamöter af denna Kammare, deribland jag särskildt vill nämna Lag-Utskottets dåvarande ordförande, Grefve Sparre, Kammarens nuvarande vice Talman och Herr Sven Nilsson i Efveröd, många beaktansvärda ord emot densammas antagande, och jag har nu också i

min motion velat fästa Kammarens uppmärksamhet på de vådor den kan medföra.

Utskottet säger i sin motivering att frågor om flere härads sammanslagning till ett tingslag otvifvelaktigt höra till dem, uti hvilka Konungen, enligt 89 § Regeringsformen, eger att ensam besluta. Detta medgifves gerna vara förhållandet, om fråga är om sådana tingslag, som ega endast en tingsstad, men då frågan ställes i sammanhang med byggandet af nytt tingshus i enlighet med Byggningsbalkens föreskrifter, tror jag icke Konungen eger ensam besluta utan att öfverskrida grundlagens föreskrifter, ty svenska folket eger ju rätt att sig sjelft beskatta.

Utskottet säger vidare, att i sådana frågor hafva vederbörande häradsbor alltid hitintills lemnats tillfälle att sig yttra och att på deras yttrande fästs behörigt afseende. Detta är icke så alldeles öfverensstämmande med verkligheten, ty då skulle man icke höra så mycket missnöje, som försports i en del af de domsagor, hvilka blifvit sålunda reglerade. Jag anhåller få anföra ett exempel, der man icke fäst ringaste afseende vid häradsboernas yttrande: Karlstads och Kils tingslag, som hvartera ega särskildt tingshus, hafva nemligen blifvit sammanslagna och ålagda hafva gemensam tingsstad i Karlstad. Emot nämnda förslag yttrade sig Kils och Grums härad, som ega 29,000 invånare, och för att visa sin opinion beträffande sammanslagningen tog hela nämnden afsked. Karlstads tingslag med 9,000 invånare förordade deremot sammanslagningen, emedan desse byggnadsskyldige derigenom fingo en god hjälp till bekostande af en förhanden varande nödig tingshusbyggnad. Då häradsboerna höras på det sättet och protokollet föres som då skedde, utgör det icke någon ledning för Konungen i dylika frågor och då är en sådan förordning ganska riskabel. Hvad Kongl. Maj:t har att rätta sig efter är Konungens Befallningshafvandes yttrande om förslaget, som vanligen tillstyrkes af Konungens Befallningshafvande, åtminstone inom de län, der det saknas ekonomiskt oberoende och sjelfständiga landshöfdingar.

Jag har därför med min motion afsett, att menigheterna icke skulle vara blottställda för dessa olägenheter. Jag skulle hafva velat gå ännu längre med min motion, men om Riksdagen behagar fästa sig vid densamma sådan den nu är, så tror jag att rikets domsagor skulle vara bättre belåtna dermed än med det nuvarande tillståndet, då häradshöfdingarne vilja åstadkomma reglering af tingslagen för att skaffa sig lindrigare tjänstgöring. När emellertid numera häradshöfdingarne vid så unga år få fulla lönen i pension, finnes ingen anledning att underkasta sig så stora obehag för att lindra häradshöfdingarnes tjänstgöring, hvilken förmån för desse nästan kan betraktas såsom en lönetillökning, som på allmänheten skulle komma att trycka ojemnt.

Då Lag-Utskottet icke haft något verkligt skäl att afstyrka min motion, så får jag vördsamt anhålla om proposition å bifall till densamma, med förkastande af Lag-Utskottets hemställan.

Ang. vilkor för två eller flere tingslags förening till ett.
(Forts.)

Ang. vilkor för
två eller flere
tingslags för-
ening till ett.

(Forts.)

Herr And. Persson: Den ärade motionären har visserligen anfört ett skäl, som möjligen skulle kunna tala för bifall till hans förslag, nemligen det af honom anförda förhållandet med den reglering som egt rum med en domsaga i Carlstads län, att man icke tillbörligen fäst sig vid hvad de tingshusbyggnadsskyldige i saken yttrat. Detta är emellertid ett förhållande, hvarom Utskottet, så vidt jag vet, icke hade någon kännedom; tvärtom meddelades inom Utskottet den upplysningen, att vid alla de tillfällen, då fråga uppstått om sammanslagning af tingslag, hade vederbörande myndigheter fäst behörigt afseende vid menigheternas yttranden.

Meningen med 1872 års författning var ovilkorligen att på så många ställen som möjligt söka åvägabringa en hastigare rättsskipning, tillämpad genom att öfverallt, der så lämpligen kunde ske, sammanslå flera tingslag till ett enda gemensamt tingslag. Såvidt jag försport från de orter, der författningen allmännare vunnit tillämpning, lärer också i allmänhet alltid vid sådana sammanslagningar fästs behörigt afseende vid de tingshusbyggnadsskyldiges yttrande; och då icke mera än ett enda fall kunnat åberopas, som talar för en motsatt mening, så anhåller jag om bifall till Lag-Utskottets föreliggande förslag.

Herr C. Carlson: Jag skall blott anhålla att med några få ord få bemöta hvad Herr Anders Persson nyss yttrat. Han är från Skåne och bedömer saken efter förhållandena derstädes. Genom de sammanslagningar, hvarom han har kännedom, hafva väglängderna kanske blifvit föga längre än en mil eller så till tingsstäderna, men han känner icke till de menliga följderna af författningens tillämpning i andra delar af riket och huru svår saken ställer sig, när vägen till tingsstället blifver 6 à 7 mil lång för den rättsökande menigheten. Derest Herr Anders Persson haft kännedom om sådana förhållanden, hade han nog varit med om min motion.

De upplysningar, jag lemnat om förhållandena i Carlstads och Kils härad, har jag erhållit af en representant från nämnda ort, så att jag kan försäkra att de äro fullt tillförlitliga.

Vidare anfördes icke. Efter det propositioner gifvits i enlighet med de yrkanden, som blifvit framställda, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 2.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 2), med anledning af väckt förslag om skyldighet för utvandrare att, för utfäende af prestbetyg, förete bevis derom att löpande årets krono- och kommunalutskylder blifvit guldna.

§ 3.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 12 a) angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjette hufvudtitel.

Punkterna 1 och 2:

Biföllos.

Punkten 3:

I mom. a) hade Utskottet hemställt,

att, i anledning af Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, Riksdagen måtte medgifva, »att aflöningsbelopp, som blifvit eller blifva tillgängliga i följd af de utaf Kongl. Maj:t beslutade indragningar af fögderi- och länsmanstjenster inom Vestmanlands och Gotlands län, må i mån af tillgång och behof få användas för inrättande af:

- 1:o en kronofogde- och en häradskrifvare-tjenst i Vermlands län;
- 2:o två länsmanstjenster i samma län;
- 3:o en länsmanstjenst i Elfsborgs län;
- 4:o en länsmanstjenst i Norrbottens län;
- 5:o två länsmanstjenster i Vesterbottens län, och
- 6:o två länsmanstjenster i Blekinge län.»

Enligt anteckning å Utlåtandet voro reservationer mot berörda hemställan inom Utskottet afgifna dels af Herrar *Liss Olof Larsson* och *Sven Nilsson*, hvilkas reservation afsåg samtliga punkterna 1—6, dels ock af Herrar *Carl Ifvarsson*, *O. B. Olsson*, *Ola Andersson*, *Nils Petersson*, *Sven Andreason* och *Pehr Pehrsson* i Törneryd, som reserverat sig allenast mot hvad Utskottet i punkten 6 föreslagit.

Beträffande sättet för föredragningen af ifrågavarande moment, beslöt Kammaren, på derom af Herr Talmannen gjord framställning, att momentet skulle i sin helhet på en gång föredragas, men att, sedan öfverläggningen rörande detsamma förklarats slutad, särskilda propositioner skulle gifvas rörande hvar och en af de under momentet intagna punkter.

I enlighet härmed upplästes nu Utskottets ofvan intagna hemställan, hvarefter ordet på begäran lemnades till

Herr *Sven Nilsson*, som anförde: Som Kammaren behagade finna, har jag reserverat mig emot det beslut, hvartill Utskottet

Om användande af indragna kronofogde-, häradsskrifvare- och länsmanslöner.

(Forts.)

kommit i denna fråga, och jag anhåller nu att få redogöra för de skäl som föranledt mig dertill. Jag har inom Utskottet yrkat rent afslag å Kongl. Maj:ts proposition, och således naturligtvis också på den nu föredragna punkten. Då jag gjort detta, har jag hvad särskildt beträffar första punkten i mom. a) stödt mig på Riksdagens skrivelse den 22 Maj 1878, som finnes intagen i detta betänkande.

Sedan Utskottet till en början redogjort för innehållet af Kongl. Maj:ts proposition i frågan, yttrar Utskottet: »Vid afgifvande af yttrande rörande förevarande framställning vill Utskottet till en början i minnet återkalla att 1878 års riksdag, i sammanhang med reglering af aflöningen för en del af tjänstemännen vid landsstaten, uti underdånig skrivelse den 22 Maj nämnda år framhöll behovet af en förändrad fögderiindelning, åsyftande en minskning af antalet fögderier, och att dessa måtte komma att mer lämpas efter länens storlek och folkmängd.» Vidare erinras, att Kongl. Maj:t redan vid detta tillfälle hade infordrat yttrande från samtliga Befallningshafvande i länen i afseende å denna fråga, som då syntes vara på Konungens pröfning beroende, och att det var derför som Riksdagen ej ansåg några särskilda åtgärder dervid för det närvarande böra ifrågasättas.

Af denna Riksdagens underdåniga skrivelse framgår således otvetydigt, att Riksdagen genom densamma åsyftade, att antalet fögderier skulle förminskas och att dessa så väl till folkmängd som areala förhållanden skulle omregleras så, att de kunde göras någorlunda jemlika uti hela riket. Jag känner naturligtvis icke till alla de utlåtanden, som då inkommo från vederbörande Konungens Befallningshafvande, men är ändock temligen säker på att icke många af dem till Kongl. Maj:t gjort framställning om minskning i fögderiernas antal, och detta har väl också föranledt Kongl. Maj:t till framläggandet af den nu föredragna propositionen. För min del tror jag dock, att det är af största vikt att Riksdagen nu håller på de åsikter den redan år 1878 uttalade.

Nu har Kongl. Maj:t ansett att åtminstone i ett län en kronofogdebefattning kunde indragas och då tycker jag tillfället — det första som för öfrigt erbjuder sig åt oss — kunde vara inne att hålla denna Riksdagens skrivelse i helgd. Bifaller Riksdagen nu Kongl. Maj:ts förslag, sådant det föreligger, föreställer jag mig att Riksdagen för sin del ej fäster afseende vid sina föregående beslut eller vid de åsikter den en gång förut uttalat.

Dertill kommer en annan omständighet, hvarpå jag också vill fästa Kammarens uppmärksamhet, nemligen att just denna Kammarer icke förut visat sig angelägen om inrättandet af nya kronofogdetjenster, utan tvärtom mot desamma flere gånger starka meningar här uttalats, och detta af det enkla skälet, att allra största delen af dessa platser med stor anledning kunna sägas vara öfverflödiga.

Beträffande häradsskrifvarne, så äro ju lönerna för dem ännu *Om användan-*
 ej fullt reglerade, under förhoppning att dessa befattningar kunna *de af indragna*
 indragas. Hvad angår första punkten i mom. a) af Utskottets be- *kronofogde-,*
 tänkande, hyser jag således den föreställningen, att Riksdagen der- *häradsskrifva-*
 utinnan redan gifvit sin mening till känna, och jag anser för min *re- och läns-*
 del, att Andra Kammaren icke heller bör till det föreliggande för- *manslöner.*
 slaget lemna sitt bifall, allra helst som, äfven om det afslås, det
 icke lär vara omöjligt för Kongl. Maj:t att det oaktadt omreglera
 länsmansdistrikten under de kronofogdar som redan finnas, för den
 händelse Riksdagen skulle finna skäligt lemna sitt bifall till tillsät-
 tandet af tvenne nya länsmanstjenster i Vermland.

Beträffande åter det förslag om inrättandet af nya länsmanstjenster som Kongl. Maj:t nu framlagt, tror jag man inslagit på alldeles oriktig väg. Om länsmansgöromålen i de distrikt, der det nu ifrågasatts att tillsätta nya länsmanstjenster, under så lång tid, sedan århundraden tillbaka, kunnat behörigen fullgöras af den kronobetjening der hittills funnits, så tager jag för alldeles afgjordt, att det icke skall vara synnerligen svårt för densamma att sköta dem lika väl äfven hädanefter. Om under de tider, då bränvinsutskänkning var tillåten i snart sagdt hvarje stuga, och då man i hvarje vrå af landet klagade häröfver, länsmännen på dessa tider ändå kunde upprätthålla god ordning och skick bland befolkningen, föreställer jag mig, att under närvarande tid, då upplysning och bildning så kraftigt vinna framsteg i vårt land, det icke nu bör vara för dem på långt när så svårt att upprätthålla ordningen som förr. Jag tror derföre att man går i alldeles motsatt riktning emot hvad tidens kraf fordrar, om man medgifver tillsättande af dessa nya polismän, som nu af Kongl. Maj:t ifrågasatts.

Vid reglering af landstatens löner var jag emot det förslag som då framställdes och uttalade äfven mina betänkligheter mot detsamma. Jag var nemligen af den åsigt, att den nya löneregleringen borde byggas på de grunder, som komiterade angifvit i sitt betänkande, hvarigenom kronofogdemansinstitutionen mera skulle gjorts användbar, än nu är fallet. Men Kongl. Maj:t fann för godt att framlägga ett annat förslag, bygd på de gamla grunderna, och detta veta vi blef också Riksdagens beslut. För min del tror jag att det hade varit lyckligare, om regeringen, i stället för att befästa och utveckla kronofogde- och länsmansbefattningarne, med förhoppningar att öka kronofogde- och länsmansdistriktens antal, slagit in på och sökt att så småningom framgå på den väg, som komiterade utvisat, nemligen att söka förbättra fjerdingmansinstitutionen och på samma gång vidtaga minskning i så väl kronofogde- som länsmansdistriktens antal. Det är derför, i min tanke, bättre att använda de medel, hvarom nu är fråga, till detta ändamål, så att man efter någon tid, om också icke så snart, fått bättre aflönade och följaktligen äfven dugligare fjerdingmän än de nuvarande, något som skulle blifva de särskilda kommunerna till största

(Forts.)

Om användan- gagn, ty kommuner på landet hafva i allmänhet ringa eller ingen
de af indragna nytta af länsmännen som polismän, annorstädes än i den kommun
kronofogde- der de äro bosatte.
häradsskrifva-

re- och läns-
manslöner.

(Forts.)

Icke heller kan jag finna att, då vid den år 1878 vidtagna löneregleringen för landstatens tjänstemän, och särskildt de nu ifrågasatt varande, man gaf dem särdeles rundliga och höga löner, det skulle kunna vara skäl att redan nu efter så få års förlopp minska deras göromål. Det har eljest varit vanligt, att, då staten gifvit sina tjänstemän större löner, den också sökt gifva dem mera sysselsättning. Men så synes man icke ämna gå till väga i detta fall, ty här har Kongl. Maj:t slagit in på en alldeles motsatt väg, i det han vill gifva desse tjänstemän, som så nyligen fått sina löner förhöjda, mindre arbete än förut. Detta kan jag för min del icke finna vara riktigt.

De skäl, som Kongl. Maj:t anfört för sitt förslag, återfinnas i den Kongl. propositionen och bestå dels deri att på ett ställe ytområdet vore för stort, dels att på ett annat ställe folkmängden vore för stor, dels ock att i ett fall näringslifvets utveckling och i ett annat att befolkningens rörliga lynne fordrade den ifrågasatta förstärkningen af polisstyrka. Detta allt är sådana skäl, som alltid och i oändlighet kunna framdragas och som, jag är förvissad derom, aldrig skola komma att tryta, ty hvar är gränsen? Om nu Riksdagen antager föreliggande förslag, så har Riksdagen också ingått på den åsigt, som Kongl. Maj:t uttalat, nemligen, att då man indrager några tjänster, så skola nya tillsättas i stället, och då man godkänner en sådan motivering, så kan man icke vara säker på, att icke Kongl. Maj:t i en framtid, möjligen ganska snart, kommer att, med åberopande af densamma, väcka förslag om nya så väl länsmans- som kronofogde- och häradsskrifvare-tjänsters inrättande, ty de skäl, som blifvit framlagda, äro, såsom jag nyss sade, sådana att de finnas att tillgå när som helst.

Fäster jag mig nu särskildt vid ytområdets och folkmängdens storlek, så skall man finna, att det finnes redan nu åtskilliga länsmansdistrikt inom landet, som hafva både större folkmängd och ytområde, än de i den Kongl. propositionen omnämnda. Jag känner särskildt till ett sådant distrikt, som har ett ytområde af 120 kvadratmil och en folkmängd af öfver 4,000 invånare. Det största distrikt, som här är föreslaget att regleras, har en ytvidd af endast 56,92 kvadratmil, och som ensamt utgjort skälet för den föreslagna delningen, samt en folkmängd af icke mera än 3,901 personer. Det tyckes således som hade det varit mera skäl att börja med regleringen af ett distrikt, som icke allenast är större till folkmängd, utan dessutom till ytvidden är dubbelt så stort som det största af dem, hvilkas reglering Kongl. Maj:t föreslagit. Jag känner icke de skäl, som förmått Kongl. Maj:t att i främsta rummet framkomma med de nu föreslagna delningarne af länsmansdistrikt, men jag vet att det finnes flera sådana distrikt, som äro större till så väl folkmängd

som ytområde, och hvarinom näringslivets utveckling och folkets rörliga lynne är lika stort om ej större, än i dem, hvilkas reglering nu ifrågasatts, och det är fördenskull, om detta förslag antages, all sannolikhet för att vi i en snar framtid få mottaga förslag från Kongl. Maj:t om ytterligare nya länsmansbefattningars inrättande på dessa andra trakter. Vill man deremot använda de medel, som man kan bespara, dels genom de nu föreslagna indragningarne af tjänster, och dels genom sådana indragningar som ytterligare kunna ega rum, på det sätt, som jag förut nämnt, så kunde vi af en god länsmans- och fjerdingmansinstitution få ett väl ordnad polisväsende på landet, möjligen dyrare, men hvaraf vi kunde påräkna nytta, och medlen skulle således, om så skedde, enligt min öfvertygelse, också blifva mycket nyttigare använda, än som nu åsyftas. Det är således för att göra en sanning af 1878 års skrifvelse med afseende å kronofogdebefattningarne, och för att förekomma Kongl. Maj:t och Riksdagen att vidare fortgå på den bana, som ej leder till något godt resultat, som jag för min del yrkar afslag å hela momentet a) i denna punkt.

Om användande af indragna kronofogde-, häradsskrifvare- och länsmanslöner.

(Forts.)

I detta yttrande instämde Herrar *Lasse Jönsson* och *Jöns Persson*.

Herr Aug. Peterson: Det skäl, som i den Kongl. propositionen anförts för delning af en del länsmausdistrikt, nemligen att till följd af de myckna göromålen tjensten icke kunnat uppehållas af den ordinarie länsmanen ensam, utan hade man till hans biträde måst anställa extra länsman, detta skäl, säger jag, eger icke tillämpning på förhållandena i Blekinge. Der har man såsom skäl för de nya länsmanstjensternas inrättande framhållit befolkningens rörliga och lifliga lynne, i följd hvaraf länsmännen vid ordningens upprätthållande ej kunde påräkna något synnerligt verksamt biträde af kommunalpolisen. Detta skäl förekommer både i den Kongl. propositionen och Stats-Utskottets betänkande. Men Utskottet anför äfven ett annat skäl, som enligt Utskottets förmenande skulle göra dess motivering kraftigare. Utskottet har nemligen ur brottmålsstatistiken för år 1879 framhållit, att icke mindre än 309 brottmål nämnda år förekommit i Medelstads härad, inom hvilket de till delning föreslagna Tvings och Fridlestads distrikt äro belägna; och då dessa distrikt således tillhöra ett af dem i det härad, jag har äran representera, så tror jag mig känna till förhållandet och kan derföre säga, att de 309 omnämnda brottmålen, som vid Medelstads häradsrätt förekommit, åtalats af trenne länsmän och en polisuppsyningsman vid minst åtta tingssammanträden under året, då per medium hvarje åklagare fick 9 mål, hvilket väl kunde medhinnas, samt att göromålen der i öfrigt icke äro så stora och så vidtomfattande, att de icke medhinnas af en länsman, synnerligast en som den nuvarande, hvilken innehåft tjensten i öfver 20 år och derunder visat sig vara en utmärkt redbar och duglig tiensteman, mot hvilken icke någon an-

*Om användan-
de af indragna
kronofogde-
häradskrifvare-
och läns-
manslöner.*

(Forts.)

märkning mig veterligen förekommit. Jag tror således, att det är lyx att dela ifrågavarande distrikt. Ty om jag tänker närmare på beskaffenheten af ofvanberörda 309 mål, torde det befinnas, att dessa i allmänhet icke äro af försvärande art, utan att målen till större delen utgöras af mindre slagsmål, snatteri, ovarsamt körande å gata, fylleri och oljud, olofligt körande igenom parken å Ronneby köpings torg och dylikt, af hvilka en stor del, såsom begångna i Ronneby, dit en del allmoge och den kringboende bruksbefolkningen isynnerhet om Lördagarne talrikt begifver sig, icke tillkomma länsmännen, utan den i köpingen särskildt anställde polismannen att anhängiggöra och beifra. Och det antal mål, som komma på de öfrige åklagarne, blir icke så särdeles stort.

Ronneby länsmansdistrikt är ovilkorligen ett af de större — och jag kan icke jemföra ifrågavarande distrikt, fastän det är afsedt att delas i två, med Ronneby distrikt — men icke ens der är länsman af tienstegöromål mera upptagen än att han i slutet af förra året, under det polismanstjensten i köpingen var ledig, kunde jemte egen tjenst bestrida nämnda befattning. Jag anser således att den ifrågasatta delningen af Tvings och Fridlefstads distrikt ingalunda är af behofvet påkallad. Jag erinrar mig ju, hurusom för 30 år sedan, då bränvin fans tillgängligt nästan i hvarje hus och i följd deraf stora folksamlingar och oordningar uppkommo, icke ens då någon delning var behöflig.

Man kan till äfventyrs vilja bemöta mig med den invändningen, att länsman är till icke blott för att utföra åtal, utan äfven för att efterspana och gripa brottslingar. Men då skall jag be att få upplysa om något, som i denna fråga kan vara ganska godt att veta, det nemligen att år 1865 väcktes inom Blekinge läns landsting förslag att en summa af 500 (femhundra) kronor skulle anvisas till gröfre brottslingars efterspanande och gripande. Detta anslag beslöt man dock redan år 1879 att indraga, emedan det visat sig icke vara af behofvet påkalladt. Här af framgår, att trots det lifliga lynne och den rörlighet, man tillskrifver den blekingska nationen, och som jag för min del anser vara en förtjenst hos densamma, man ändock icke behöft använda det anvisade särskilda anslaget för att till näpst befördra gröfre brottslingar. Det är klart att detta goda resultat till väsentlig del framkallats af den stigande upplysningen, en följd af det utvidgade och förbättrade skolväsendet, som kostat landsting och kommuner ganska mycket penningar. Den förändrade bränvinslagstiftningen har äfven medverkat till sedlighet och ordning. Om, såsom förut händt, befolkningen förgått sig mot hvarandra med handgripligheter, så har detta dock numera upphört, och det är äfven sällsynt, att man nu för tiden inom vår ort får höra omtalas, att svärare brott föröfvas. Härtill har törhända äfven bidragit, att de forna marknaderna äfvensom de så kallade dansnöjerna numera upphört, vid hvilka oordningar förekommo, i följd deraf att bränvinet då flödade. Förhållanden i slika afseenden

äro nu så förändrade, från obändighet till sedlighet och ordning, att den, som lika med mig minnes hur det var för 40 år sedan, kunde tro att det ej vore samma nation som förr. Då så är, synes det mig vara temligen egendomligt att man under de fredliga förhållanden, som existera, vill förstärka länsmännens antal. Jag hemställer äfven huru det skall taga sig ut, om man tillsätter krent af lönade länsmän, som icke kunna existera på sin ringa lön och inkomst af tjensten, allra helst nu, då de något renderande utsökningsmålen antal i betydlig grad minskats, utan derföre måste söka skaffa sig biförtjenster. Jag talade förliden höst vid en länsman i ett af de större distrikten och han sade att han hade mycket litet att göra, ty under det han 1868 hade 800 utsökningsmål, hade han sista året endast 104 sådana mål. Häraf synes att göromålen äfven i denna del betydligt minskats.

Om användande af indragna kronofogde-, häradskrifvare- och länsmanlöner.

(Forts.)

Detta är hvad jag kunnat upplysa i denna sak och deraf framgår, att den kännedom, jag har om behovet att dela ifrågavarande distrikt, synes mig ådagalägga, att denna delning icke kan vara behöflig, utan tvärtom onödig. På grund häraf yrkar jag äfven afslag å Utskottets hemställan i hvad den rör Blekinge län. Jag får tillägga, att, är icke inrättandet af de nya länsmanstjänsterna inom de andra provinserna angelägnare än inom Blekinge, så torde också dessa vara obehöfliga. Jag hemställer derför att hela det nu föredragna momentet må ogillas.

Herr Pehr Pehrsson i Törneryd: Af den Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof finner man, att länsstyrelsen i Blekinge län hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit, det täcktes Kongl. Maj:t för Riksdagen framlägga förslag om inrättandet af en ny kronofogdetjänst och fyra nya länsmanstjänster inom länet. Vid denna länsstyrelsens anhållan har Kongl. Maj:t fäst det afseende, att Kongl. Maj:t hos Riksdagen gjort framställning om inrättandet af de fyra länsmanstjänsterna, hvaremot Kongl. Maj:t ej funnit skäligt att, på sätt länsstyrelsen föreslagit, jemväl äska anslag till kronofogdetjänstens inrättande. Redan derutinnan synes det mig som skulle styrelsens förslag blifvit något försvagadt. Och den, som på närmare håll varit i tillfälle att taga kännedom om de göromål, kronofogdarne i Blekinge hafva, kan i likhet med mig intyga, att de hafva icke så liten tid öfver att egna åt enskilda uppdrag. Vid sådant förhållande synes det mig högst besynnerligt, att länsstyrelsen detta oaktadt velat föreslå inrättande af ännu en kronofogdetjänst inom länet.

Kommer jag så till de föreslagna fyra länsmanstjänsterna och går till den utredning, Utskottet lemnat, så finner man, att länsstyrelsens förslag, som numera äfven är Kongl. Maj:ts, går ut på att tillsätta en länsman för nära nog hvarje qvadratmil. Enligt denna utredning skulle nemligen de föreslagna fyra nya länsmansdistriktens areal utgöra: Angerums 2,24 qvadratmil, Fridlefstads 1,80

Om användande af inrägnade kronofogdehäradskrifvare och länsmanlöner.

kvadratmil, Hellaryds 1,48 kvadratmil och Mjelby 0,99 kvadratmil. Kammaren torde här af finna, att det icke kan vara mera än en mening om detta förslag, och den meningen tror jag mig icke behöfva uttala. Men Utskottet har emellertid tillstyrkt bifall till, om jag så må säga, hälften af det Kongl. förslaget. Utskottet har nemligen förordat detsamma i hvad det afser länsmanstjänsterna i Östra och Medelstads härad. Nu frågas: kan man i brottmålsens antal inom Östra och Medelstads härads domsagor hemta skäl för detta förslag? Stats-Utskottet har enligt mitt förmenande dervid icke tagit i betraktande, att inom hvardera af båda dessa sistnämnda härad finnes en köping, och det är helt naturligt att det skall förekomma brottmål äfven från dessa samhällen så väl som från landsbygden. Tager man då i betraktande, att Ronneby snart nog i judicielt hänseende kommer att skiljas från Medelstads härad, så torde derigenom de motiv, som Stats-Utskottet härutinnan användt, i betydlig mån förringas. Med den kännedom, som jag och flere med mig hafva om länsmännens göromål i nämnda län, kan man icke annat än finna det vara högst besynnerligt, att man skulle vilja minska dessa göromål och följaktligen minska de inkomster, som tillkomma de nuvarande länsmännen. Det är mycket säkert, att, om man tillsätter flere länsmän inom länet, det snart nog skall befinnas, att inkomsterna för dem blifva för små. Den fasta lönen är, såsom vi alla känna, ej tillräcklig för dem att existera på, i synnerhet då de hafva familjer, och ännu otillräckligare skulle dessa inkomster blifva, i fall distrikten blefve mindre. Icke heller har man hört ifrågasvarande länsmän klaga öfver att de hafva för mycket att göra. Man vet tvärtom att de vid sidan af sina tjänsteåligganden kunnat åtaga sig många enskilda uppdrag af ganska vidtomfattande beskaffenhet, men denna omständighet talar endast för att de icke varit för hårdt ansträngda af tjänstegöromål, utan att de godt hunnit med dessa och ändå hunnit med andra göromål dessutom. Jag har mig särskildt bekant att det funnits en poststationsföreståndare, som en och annan gång haft en länsmanstjänst på förordnande under längre tid och skött denna befattning vid sidan af sin befattning såsom poststationsföreståndare samt dessutom varit tingsskrifvare. Och ändå hafva vederbörande länsstyrelse och Kongl. Maj:t på grund af länsstyrelsens förslag funnit för godt att dela äfven detta distrikt.

(Forts.)

Till sist ber jag få nämna några ord om den så mycket omtalade och en eller annan gång förkättrade fjerdingmansinstitutionen. Det lider intet tvifvel, att länsmanen i allmänhet har en god nytta af dessa fjerdingmän, oaktadt de icke, med den organisation som institutionen för närvarande har, kunna sägas göra all den nytta man af dem kunde vänta. Jag vill exempelvis nämna att en kommun, som har cirka 3,000 invånare, på sin bekostnad vanligtvis håller tre fjerdingmän. Detta gör, att länsmanen i de allra flesta fall är fri från alla sådana göromål, som afse t. ex. indrivande af skatterester, vare sig kronoskatter eller kommunalutskylder af hvad

slag som helst, och derutinnan ligger naturligtvis en stor lindring för länsmanen. Att fjerdingmansinstitutionen kan utvecklas och att den kan blifva bättre än hvad den nu är, vill jag visst icke förneka, men jag får på samma gång förklara, att det är min bestämda öfvertygelse att länsmännen hafva mycket stort gagn af fjerdingmännen redan nu. Hvad nu beträffar att polisuppsigten på landet icke skulle vara så god som önskligt vore, så ber jag få nämna, att jag ofta föreställt mig, att kronofogden i någon mån skulle kunna vara länsmännen behjelpelig att utöfva denna uppsigt. Men sällan får man se att kronofogden befattar sig med sådana göromål, utan de hänskjutas vanligtvis till de underordnade.

Om användande af indragna kronofogde-, häradskrifvare- och länsmanlöner.

(Forts.)

Jag skall icke vidare uppehålla mig vid de motiv, som i öfrigt blifvit framhållna. Jag skall endast be att litet grand få fästa mig vid den omständigheten, att Stats-Utskottet liksom äfven Kongl. Maj:t i sin proposition såsom ett skäl för tillstyrkande af de nya länsmanstjänsternas tillsättande i Blekinge län åberopat det rörliga och lifliga lynnet hos Blekinge läns befolkning. Jag har för min del vistats på åtskilliga orter inom vårt land, och det under ganska lång tid, men om jag anställer jernförelse mellan befolkningen i andra provinser och i Blekinge, tror jag ej att jag kan säga, att denna jernförelse skall slå ut till nackdel för Blekinge läns invånare. Anledningarne till det gamla rykte, som Blekinge haft och som det fordomdags möjligen i viss mån gjort skäl för, förefinnas icke längre, och jag försäkrar Herrarne, att blekingarne nu för tiden i allmänhet äro lika fredliga som invånarne i hvilken annan provins som helst.

Jag skall tillåta mig hos Herr Talmannen anhålla om afslag ej mindre å Stats-Utskottets förslag än Kongl. Maj:ts proposition, för så vidt de röra nya länsmanstjänsters upprättande inom Blekinge län.

Herr Hörnfeldt: Man må i denna fråga hysa nära nog hvilken åsigt som helst, tror jag dock att man svårigen skall kunna neka, att i samma mån, som folkmängden ökas och kommunikationerna lättas, äfven behovet af en starkare polisuppsigt skall göra sig gällande. Då nu Kongl. Maj:t i sin proposition ej begärt några nya anslag för upprättande af de ifrågavarande kronofogde- och länsmanstjänsterna, utan endast begärt att få använda de medel, som möjligtvis kunna besparas genom indragningar af dylika tjänster på annat håll, torde det vara ännu mindre skäl att afslå Kongl. Maj:ts proposition.

Den talare som först i ordningen hade ordet yttrade, att det förvånade honom att man, då upplysningen och bildningen så betydligt stigit, begärde större antal länsmän än förut. Om han hade fullföljt denna tankegång och sökt uppvisa huruvida brottmålen antal sänkts i samma mån som upplysningen stigit, skulle hans yttrande haft något berättigande. Men jag tror ej att man skall kunna säga, att i samma mån som folket blifvit upplyst, i samma mån har brottens antal nedgått, utan måhända snarare tvärtom.

Om användan-
de af indragna
kronofogde-
häradskrifva-
re- och läns-
manslöner.
(Forts).

Vidare ber jag att få mot förste talaren anmärka, att om man skulle fullfölja hans åsigtter i afseende å fjerdingmansinstitutionen, måste Kammararen också vara beredd på konsekvenserna af ett dylikt beslut. Ty antager man, att man skall få lika goda och lika kvalificerade fjerdingmän som länsmännen nu äro i stället för länsmännen, får man väl äfven antaga, att dessa fjerdingmän icke kunna tjena utan en motsvarande lön; och då frågar jag den ärade talaren, hvori besparingen egentligen skulle ligga. För min del tror jag, att reformen komme att inskränka sig till ombyte af namn: fjerdingmän i stället för länsmän.

Vidare förvånade sig talaren deröfver, att så väl Kongl. Maj:t i sin proposition som Stats-Utskottet begagnat en sådan motivering för inrättandet af nya länsmanstjenster som *dels* areal, *dels* folkmängden och *dels* folkets mera lifliga lynne. Alla dessa tre skäl låta sig dock lätt försvaras. Skulle man nemligen, enligt talarens mening, taga endera arealen eller folkmängden till grund, komme man möjligen till det resultat, att i alla de norrländska länen, der arealen är stor, men folkmängden ringa, skulle man endast få något med af anslaget till landtpolis, medan deremot i södra Sverige, der arealen är ringa, men folkmängden stor, man oafåtligen skulle behöfva tillsätta nya länsmän. Hvad beträffar befolkningens lifliga lynne, ber jag att få sedermera komma tillbaka till denna punkt, då jag vill nämna några ord särskildt om anslaget till nya länsmanstjenster i Blekinge, men vill emellertid i förbigående nämna, att bästa beviset på, att vi icke hafva att vänta minskadt behof af länsmanstjenster, ligger deri att Kongl. Maj:t riksdag efter riksdag begärt anslag till landtpolisens förstärkande. Om det nu är bättre att lemna endast anslag till landtpolisen än att äfven inrätta nya länsmanstjenster, vill jag låta vara osagdt; min öfvertygelse är, att det icke är obehöfligt att antaga nya länsmän, emedan dessa blifva bättre kvalificerade än extra tjenstemän.

Hvad nu särskildt beträffar Blekinge, ber jag att få nämna, att hufvudsakligaste skälet i Utskottet, hvarför icke anslag beviljades till fyra nya länsmanstjenster i Blekinge, var den omständigheten, att man *dels* ansåg arealen icke tillräckligt stor, och *dels* äfven, att de kollegier, som yttrat sig i frågan, uttalat någon tvekan om behofvet i detta fall. Deremot ansåg Utskottet eller åtminstone dess pluralitet sig böra tillstyrka två nya länsmanstjenster i Blekinge, hufvudsakligast därför att brottmålen antal inom de orter, der de nya länsmännen skulle komma i fråga, var temligen stort. Så var t. ex. i Östra härad brottmålen antal år 1879 242 och inom Medelstads härad 309. Jemför man nu dessa tal med medeltalet för hvarje domsaga i det territorium, som lyder under Hofrätten öfver Skåne och Blekinge, så är detta antal blott 43, hvaraf således visar sig en ofantlig skilnad mellan brottmålen i Östra härad och Medelstad å ena och medeltalet å andra sidan. Det var detta, som dikterade Stats-Utskottets beslut, och för min del anser jag icke lämp-

ligt att, då brottmålen är så stort, vägra anslag för dessa länsmanstjänster. Visserligen har man gjort den invändningen, att inom ett af dessa distrikt, Medelstads härad, finnes en kommun, Ronneby, som numera blifvit stad, och att just till följd häraf brottmålsstatistiken visat så höga siffror, och det är en sanning som jag icke vågar bestrida; men jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att äfven i öfriga delar af det territorium, som lyder under Hofrätten öfver Skåne och Blekinge, finnas städer, och jag antager, att folket äfven der har något af det lifliga lynne, som man ansett tillhöra befolkningen i Blekinge.

*Om användan-
de af indragna
kronofogde-,
häradsskrifva-
re- och läns-
manslöner.*

(Forts.)

I allt fall torde väl göromålen i städerna gemenligen vara betydligt större än på landsbygden. Jag tror visserligen, att Stats-Utskottet på goda skäl tillstyrkt förslaget om upprättande af tvenne nya länsmanstjänster i Blekinge, men anser man sig här verkligen kunna åstadkomma en besparing och därför vill afslå hvad Kongl. Maj:t här vid lag begärt, så skall jag icke sörja synnerligen mycket deröfver.

Med anledning af hvad jag nu anfört yrkar jag bifall till hela det föredragna momentet a), och anhåller jag hos Herr Talmannen om proposition derå.

Herr Bengt Bengtsson: Som jag tillhör den del af Verm-lands län, der det är fråga om att inrätta två länsmansbefattningar samt reglera fögderierna, så anhåller jag att här få yttra några ord. Den ordinarie länsmannen, som nu är anställd i Öfre Elfdals härad, har till sitt distrikt Ny och Dalby socknar eller pastorat. Detta distrikt har sju mils längd från norr till söder ut efter Klarelfven, och på östra sidan af nämnda elf finnes det hemman långt, ända till en å två mil in i skogarne öster ut till gränsen emellan Stora Kopparbergs och Vermlands län. Men som till dessa hemman eller egor icke finnes någon allmän väg tillgänglig, kan länsmannen sommartiden icke färdas dit annorlunda än till fots. Vintertiden kan det visserligen en och annan gång vara farbar väg dit, men vid inträffande snöstorm går det åt flere dagar för att komma fram.

Det andra distriktet, hvarest den extra länsmannen är anställd, är i nu berörda hänseende ännu besvärligare att sköta. Distriktet består af södra och norra Finnskoga församlingar jemte Nyskoga kapell. Sträckande sig vesterut till norska gränsen i en längd från norr till söder af något öfver nio mil, genomlöpas dessa socknar af eu landsväg söder ut till Vittsands socken i Fryksdalen; och på båda sidor om denna väg ligga de små finnhemmanen, spridda här och der uti bergshöjderna, stundom på ett afstånd af öfver två mil från landsvägen. Här finnes det, åtminstone sommartiden, ej heller annat sätt att färdas än till fots; och i en sådan ort kan det icke vara synnerligen angenämt att tjänstgöra. Blir icke en ordinarie länsman till anställd i detta distrikt, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit och Stats-Utskottet tillstyrkt, så är det en ren omöjlighet för den nuvarande

Om användande af indragna kronofogde-, häradsskrifvare- och länsmanslöner. ordinarie länsmanen att utan ytterligare ett extra biträde sköta distriktet. Jag hoppas därför om framgång åt hvad Utskottet i detta hänseende nu föreslagit.

Hvad regleringen af fögderierna beträffar, så består Norrssysslets fögderi för närvarande af Öfre och Nedre Elfdals härad, hvilka utgöra nio socknar, samt Öfre Fryksdals härad, bestående af fyra socknar. Nu har Kongl. Maj:ts föreslagit och Stats-Utskottet tillstyrkt, att Fryksdals härads båda tingslag skola sammanslås till ett fögderi, samt Öfre och Nedre Elfdalen till jemväl ett fögderi, hvarigenom tjänsternas antal visserligen skulle ökas med en kronofogde och en häradsskrifvarebefattning. Men helt säkert finge blifvande innehafvare af dessa tjänster fullt upp att göra, i betraktande af de stora länsmansdistrikten i Öfre Elfdalen samt den befolkning, som finnes så väl i Nedre Elfdalen som i de förut uppgifna nio socknarne. Jag yrkar därför bifall äfven till denna del af Utskottets förslag.

(Forts.)

Grefve Sparre: Sedan jag begärde ordet, har representanten från Norrland bemött åtskilliga af de invändningar, som af den förste talaren blifvit gjorda, och jag kan således i flera afseenden referera mig till hvad sagde norrlandsrepresentant anført. Endast den allmänna anmärkning vill jag göra, att det måste vara bra kinkigt för Kammaren att sitta här och döma öfver behovet af polistjenstemän i de särskilda orterna. Man måste väl i det afseendet hafva litet förtroende till de myndigheters omdöme, hvilka gjort framställningar i ämnet, samt till regeringen, som tillstyrkt dem. Att förklara allt hvad kronofogdar och länsmän heter såsom onödigt på grund endast deraf, att man vet till exempel, det en kronofogde i en ort har icke så litet tid öfrigt till göromål utom tjänsten, kan väl icke vara rätt, lika litet som en dylik förklaring bör kunna utgöra skäl att afslå en Kongl. proposition om nya tjänsters upprättande. Man gör sig ofta den föreställningen, att hvarje högre grad på embets- eller tjänstemannabanan är öfverflödig. Sålunda har man talat om presidenternas obehöflighet. Vidare hafva landshöfdingarne kommit under samma kategori och senast har man kommit under fund med, att ej heller kronofogdar och länsmän äro till någon nytta. Slutligen kommer väl turen till representanterne för den allra lägsta tjänstegraden, nemligen fjerdingmännen, om hvilka en talare har yttrat, att det egentligen är på dem, som samhällsordningens upprätthållande hänger.

I detta afseende och då jag har en lång erfarenhet såsom embetsman att åberopa — jag har nu varit landshöfding i tjugutvå år —, så vill jag nämna, att tre gånger under min tjänstetid så pass starka kravaller uppstått, att militär måst requireras. Och när jag då sökt taga reda på huru vederbörande myndigheter burit sig åt för att stäfja dylika oroligheter, har jag alltid fått den upplysningen, att de första som tagit till benen just varit fjerdingmännen; och hafva de icke gjort det, så hafva de fått smörj.

Orsaken härtill är, att för fjerdingssmannen har folket icke någon respekt; de börja med att knuffa honom och ger han sig då ej af, får han, som sagdt är, stryk. Att låta hela polisordningen hvila endast på fjerdingssmännen tror jag således icke går för sig; åtminstone får jag inlägga *min* reservation deremot. Det är af högsta vikt, om polismyndigheten skall fylla sitt ändamål, att hon kan vara till hands så fort som möjligt och att hon intagit en sådan ställning, att hon kan moraliskt inverka på folket. Ty derigenom kunna ofta oroligheter hämmas. Det är derjemte, såsom Herr Hörnfeldt nyss sade, falskt att tro, att upplysning och bildning skulle göra ordningsmakten öfverflödigt. Upplysning och bildning föra med sig, att brotten, när de begås, blifva mera invecklade, mera listigt anlagda och mera planmessigt genomförda, och polismaktens närvaro fordras nu för tiden mera för att förekomma än för att åtala brott. Om man således vill anförä såsom ett skäl för afslag å den föreliggande punkten, att det har gått bra i många år förut och kan väl då också fortfarande gå för sig, har man helt och hållet, såsom Herr Hörnfeldt äfven nämde, förbisett de förändrade förhållandena, nemligen de förhållanden, som en tilltagande rörelse, jernvägarne, de många resande, det tillfälliga sammanträffandet af en större folkmassa på ett ställe samt den ökade folkmängden i riket föranleda. Icke kunna vi med rätta resonnera så, att, när det gått i många år förut, kan det gå alltjemt på samma sätt som hittills. Det gräsliga brott vi nyligen af tidningarna sett hafva blifvit begånget i Stockholms närmaste granskning utvisar mer än något annat, att polismäns behöfvast, som äro vaksamma och raska.

Man har sagt, att det är blott åtskilliga smärre slagsmål, fylleriförseelser och oljud, som åtalas af polismakten. Ja, det är just mot dessa smärre slagsmål, fylleriförseelser och oljud polismakten behöfvast. Polismakten är snarare till för att förekomma än för att åtala brotten. Det är därför vi bestå oss med en så stor polismakt, på det att kännedomen om dess vaksamhet skall hos brottslingen injaga skräck för att blifva upptäckt och åtalad samt betaga honom hågen för brott. Jag vill icke längre upptaga Herrarnes tid. Jag upprepar blott, hvad jag redan i början af mitt anförande yttrade, att i fråga om polismakten och dess behöflighet bör man väl taga någon hänsyn till hvad personer säga, som lefva på stället och känna till förhållandena, och att vi hafva svårt för att här rätt kunna bedöma sådana lokala förhållanden.

Herr A. Svensson i Lösen: Då jag i föreliggande fråga har samma uppfattning som mina länskamrater och anser, att icke några nya länsmän äro behöfliga i Blekinge hvarken nu eller i den närmaste framtiden, skulle jag helt enkelt kunna instämman med dem, helst det är särdeles tråkigt att höra upprepas hvad andra sagt förut, om det icke vore något i denna fråga, som de ej hafva berört, och detta har äfven gjort att jag begärt ordet.

*Om användan-
de af indragna
kronofogde-,
häradsskrifva-
re- och läns-
mänslöner.*
(Forts.)

Om användan-
de af indragna
kronofogde-
häradskrifva-
re- och läns-
manslöner.

(Forts.)

Jag vill helt och hållet förbigå de i den Kongl. propositionen anförda skälen om ökad folkmängd, ytförhållanden samt folkets lifliga och lättrorliga lynne, hvilka skäl Stats-Utskottet icke heller funnit fullgiltiga, enär de för sitt tillstyrkande hufvudsakligen tyckas hafva grundat sitt omdöme på brottmålsiffran. Det är nog också ett mycket talande skäl, men jag får säga, att af de brottmål, som belasta Östra häradsrätt, kunna långt ifrån alla skrivas på befolkningens räkning, och några nya länsmän lära väl icke kunna göra något vid det förhållande, jag nu vill omtala.

Det finnes nemligen i Östra härad ett stort stenhuggerietablisement, som eges af en tysk, konsul Wulff. Vid detta stenhuggeri äro utom straffångar anställda en hel del lösa arbetare från nästan hela riket och många utländingar, såsom italienare, österrikare och tyskar. Vid detta etablissement är anställd en särskild polisman, aflönad af anslaget till landtpolisens förstärkande, hvilken har att upprätthålla ordningen och åtala de brott, der förekomma. Det är ledsamt för mig att icke kunna lemna upplysning om det antal brott, för hvilka denna lösa arbetarebefolkning varit lagförd, men säkert är dock att en stor skara af densamma vid hvarje tingssammanträde står tilltalad vid Östra häradsrätt. Jag tror för öfrigt, att om också det blir flere länsmän inom denna ort, kommer icke brottmålsiffran i *det* hänseendet att därför nedgå. Men det oaktadt tror jag mig hafva grundad anledning till förmodan att brottmålsens antal inom hela Blekinge län skall inom den allra närmaste framtiden komma att i betydlig mån minskas och jag skall be att få angifva skälen.

Vid tiden för den nya skjutslagens införande funnos inom Blekinge 15 gästgifvaregårdar på landsbygden och af dessa hade 13 utskänknings- och utminuteringsrätt af bränvin. Då den nya skjutslagen skulle tillämpas inom länet, indrogs 1 gästgifvaregård helt och hållet, 5 bibehöllos och 9 förklarades vara skjutsstationer, och i och med detsamma strök landshöfdingeembetet deras rätt till bränvinsförsäljning. Öfver denna landshöfdingeembetets åtgärd anförde dessa nio gästgifvare besvär hos högre myndighet, hvilka besvär icke afgjorts i högsta instansen förr än under loppet af åren 1880 och 1881. Landshöfdingeembetets beslut fastställdes dock till alla delar, endast med undantag hvad beträffar gästgifveriet i Hästeryd, som fick behålla sin utskänkningsrättighet. Resultatet af allt detta blef således, att från och med detta års ingång finnes icke mera än sex försäljningsställen af bränvin inom länet, i stället för 13 såsom senaste brottmålsstatistiken för år 1879 utvisar, och af dessa 6 försäljningsställen finnas fyra i vestra Blekinge, ett i Lyckeby och ett i Ronneby. Vid begge dessa senare ställen finnes särskild polismakt, som i Ronneby underhålles af köpingen och i Lyckeby af öanslaget till landtpolis. Jag anser således att alla de sorgliga förhållanden, som brottmålsstatistiken uppvisar, beträffande Blekinge icke kunna skrivas uteslutande på befolkningens räkning och jag hoppas, på nyss anförda skäl, att brottmålsens antal snart kommer att nedgå. Jag

vill äfven omtala att vid en gästgifvaregård, icke synnerligen långt från mitt hem, förekom förut ofta oordningar, men sedan gästgifvaregården vid 1881 års början indragits, har jag hört af trovärdiga personer, bland andra äfven af länsmannen i orten, att allt der är förändradt, så att i trakten der omkring numera är lugnt och fredligt. Jag tror ungefär detsamma snart nog varda fallet öfver allt inom länet, just i följd af denna förändring i afseende på gästgifvaregårdarne. Jag anser det vid sådant förhållande vara misshushållning med statens medel att tillsätta tvenne nya länsmanstjenster inom Blekinge, der på ett område af icke mera än 26 qvadratmil redan finnas 9 länsmän, hvarigenom sålunda komma i genomskärning icke fullt trenne qvadratmil på hvarje distrikt.

Om användande af indragna kronofogde-, häradskrifvare- och länsmanlöner.

(Forts.)

Ingen må tro att jag, då jag nu uppträder emot detta anslag till aföning åt nya länsmän, icke är lika angelägen som någon annan om att ordning och skick skola upprätthållas, men jag har icke velat undanhålla Kammaren min på egen erfarenhet grundade uppfattning af saken och min öfvertygelse om att förhållandena i detta afseende inom Blekinge snart skola blifva bättre.

Jag kommer således för min del att rösta mot Utskottets förslag. Vill dock Kammaren för sin del tillsätta dessa länsmän, skall icke heller jag, lika litet som Herr Hörnfeldt, därför sätta sorgflor kring hatten.

Grefve Sparre yttrade, att det syntes honom, som om man här ville, att ordningen skulle upprätthållas endast af fjerdingmännen. Hvem i Herrans namn har sagt det? Icke har jag åtminstone hört en dylik tanke framställas af någon under denna öfverläggning.

Jag har intet vidare att tillägga, utan yrkar, som sagdt, afslag på Utskottets förslag under sjetten punkten af föreliggande mom. a.

Herr Nils Petersson: Den ärade talaren på venersborgsbänken sade, att man icke får slå döförat till för hvad vederbörande auktoriteter hafva att säga, isynnerhet i dylika frågor. Deri tror jag han har fullkomligt rätt; det får man icke göra. Men lika litet som man bör ringakta deras yttranden, lika litet bör man taga för kontant allt hvad de säga. Jag tror, att hvarje sak bör prövas för sig, och jag anser att ortens befolkning lika väl, om icke bättre, än landshöfdingeembetet måste antagas känna till hvad som behöfves. Dermed vill jag dock icke säga, att det icke kan vara nödigt att en omreglering i nu förevarande afseende på åtskilliga ställen sker, ty säkert är att icke allt härutinnan är väl bestäldt, såsom det nu är ordnad. Men hvad särskildt beträffar den sjetten punkten af föreliggande moment, der Utskottet förordat inrättande af tvenne nya länsmanstjenster inom Blekinge län, får jag för min del säga, att jag derom kan yttra mig med någon erfarenhet, emedan detta förslag afser de orter på gränsen af länet, som jag känner till, och jag ber därför få nämna, att min öfvertygelse är, att dessa nya tjenster icke äro af behofvet påkallade. Hade för-

Om användan-
de af indragna
kronofogde-
häradskrifva-
re- och läns-
manslöner.

(Forts.)

hållandet varit detsamma nu, som för 20 år sedan, skulle jag sagt, att de vore väl behöfliga, men under senare tider hafva så betydliga förändringar inträddt, dels i följd af den nya bränvinsförsäljningsförordningen och dels genom åtskilliga marknaders indragning, så att, då man kunde reda sig förr utan dessa nya länsmän, det är antagligt, att man äfven hädanefter skall kunna göra det. Jag vill för min del visst icke fränkänna blekingsboarne ett lifligt lynne, men detta lifliga lynne är till sin natur icke elakt. De äro ganska snälla och glada, och ett godt lynne är ju alltid bra att hafva. Det är därför icke rätt att de stämplas i den allmänna meningen på det sätt Stats-Utskottet synes vilja göra med detta förslag. Berättelserna om deras vilda lefverne tillhöra numera historien. Förhållandet är det, att blekingsboarne varit gränsboar emellan Sverige och Danmark och det har icke varit utan att ännu för en 20 år sedan förhållandena der varit ganska kinkiga, men numera behöfva säkerligen icke några särskilda åtgärder vidtagas för upprätthållande af ordningen derstädes. Jag är därför så mycket säkrare, som efter det Konungens Befallningshafvande i Kalmar län för några år tillbaka vidtagit en åtgärd liknande den, som här är föreslagen med afseende å Blekinge, samt delat sönder ett par länsmansdistrikt på denna gräns, följden häraf numera har visat sig vara den, att länsmännen i dessa delade distrikt icke kunna reda sig, klaga öfver för små inkomster och önska sjelfve att få större distrikt. Man kunde der numera saklöst slå i hop två, om icke tre distrikt till ett. Min fulla öfvertygelse är sålunda, att de här föreslagna nya länsmanstjensterna icke äro behöfliga. Grefve Sparre nämnde, att fjerdingmännen icke äro att lita på, utan att de springa sin väg, der de bäst behöfvas. Det tror jag hvarken blekingsboar eller smålänningar göra. De följa allt med, när det behöfs, och hålla sig framme. Man får icke skära alla öfver en kam.

Enligt min tanke kunna således dessa här ifrågasatta länsmanstjenster ganska väl strykas och jag anhåller följaktligen om proposition derå, att de två af Utskottet här tillstyrkta nya länsmanstjensterna i Blekinge må afslås, lika väl som Kongl. Maj:ts framställning om ytterligare tvenne dylika befattningar derstädes blifvit af Utskottet afstyrkt. I öfrigt yrkar jag bifall till mom. a).

Herr Emil Key: Man har här sökt framställa fjerdingmännen såsom mycket lämpligare än länsmännen, att upprätthålla ordning på landsbygden. Jag vill icke underkänna värdet af hvad fjerdingmännen uträttat på mångt ställe för ordningens vidmakthållande, men nog äro fjerdingmännen snarare en sorts kommunala mellanlöpare emellan länsmanen, kommunalstämmans ordförande och presten än egentliga polismän. De upptaga till exempel årsafgifterna af hushållningssällskapens ledamöter; de verkställa stämningar och exekutiva kommunikationer; de omhänderhafva de kommunala restlängderna och syssla, som sagdt, vida oftare med så beskaffade ålig-

ganden än med ordningens upprätthållande. Skulle man, såsom den ärade talaren på skånebänken föreslog, förutom den aflöning kommunen gifver sina fjerdingmän, åt dem anslå någon ytterligare aflöning af statsmedel, blefve fjerdingsmannen dermed äfven ett nytt slags tjänsteman, och en sådan anordning blefve säkerligen mycket dyrare än att här och der, när behof deraf visat sig, tillsätta en ny länsmansplats, enär ju fjerdingsmännen till antalet äro långt flere. Ur synpunkten af kostnaden för statsverket torde således en utveckling af fjerdingmansinstitutionen i sådan rigtning icke vara att föredraga framför en åtgärd i det syfte, Stats-Utskottet här tillstyrkt.

Vid pröfning af behovet att förstärka dessa nu ifrågavarande tjänstemäns antal, kan man åberopa *dels* folkmängden inom distriktet, *dels* arealen och *dels* brottens antal. Jag för min del tror icke att man bör ensidigt fästa sig vid någon af dessa faktorer, utan taga dem alla i beräkning. Inom brottmålsstatistiken skilddrar Blekinge och särskildt Östra samt Medelstads härad tyvärr med en jemförelsevis ganska hög siffra. Nu har man här påstått, att brottens antal i Blekinge väl är stort, men att brottmålen i allmänhet äro af en mera obetydlig beskaffenhet; att de icke äro verkliga brott, utan snarare att betrakta såsom ordningsförseelser. Men man måste döma relativt lika öfver allt. Man kan lika litet säga att, der statistiken utvisar att brotten äro få, de alla äro svåra, som man kan påstå att, der brotten äro många, de i allmänhet äro små, utan då man jemför län med län, härad med härad, fögderi med fögderi, och ställer dem emot hvarandra, bör jag på båda ställena tänka mig det större och det mindre antalet brottmål ungefärligen lika fördeladt med afseende på små och stora brott i proportion till totalsiffran. Hvad Blekinge särskildt beträffar, ber jag att få nämna, att jag här har en uppgift å fördelningen af anslaget till särskild polisstyrka på landet för en tidrymd af 5 år. Deraf inhemtas, att i Blekinge anslaget till polis varit 1878 1,500 kronor, 1879 likaledes 1,500 kronor, 1880 2,000 kronor, sista året, 1881, 1,500 kronor, och för år 1882 är jemväl anslaget 1,500 kronor. Herrarne finna således, att Konungens Befallningshafvande icke vågat lita på en sådan sedernas förbättring inom detta län, som här i afton med sådan ifver framhållits.

Man har äfven sagt att i Vermland den här föreslagna länsmannen skulle vara obehöflig. Till särskild polisstyrka har der utgått för år 1878 icke mindre än 8,125 kronor, 1879 öfver 5,000 kronor och slutligen för 1882 2,400 kronor. Detta är ganska talande siffror.

Gå vi till Kongl. Maj:ts proposition, så finna vi att här i bilagan till densamma yttras: »Hvad slutligen vidkommer Blekinge län, hvars landtbefolkning vid 1880 års slut utgjorde 111,370 personer och hvilket nu är deladt i 4 domsagor, men endast 2 fögderier, med tillhoppa 9 länsmansdistrikt, hafva myndigheterna erinrat, att detta län vore af alla rikets län, med undantag af Vermlands, sämst

Om användande af indragna kronofogde-, häradsskrifvare- och länsmanlöner.

(Forts.)

Om användan-
de af inrågna
kronofogde-
häradsskrifva-
re- och läns-
manslöner.

(Forts.)

lottadt i afseende på antalet kronobetjenter, hvarför en tillökning i antalet kronofogde- och länsmanstjenster vore oundgängligen nödig.» Jag vill icke förneka att man skulle till en del kunna vinna samma ändamål genom att, i stället för tillsättande af nya länsmanstjenster, anvisa ökade anslag för upprätthållande af särskild säkerhetspolis på landet. Den vägen kan man också gå och den vägen kan möjligen vara lika bra. Ty om det skulle visa sig att behovet icke fortfar, så är det lättare att indraga ett arfvode till extra polis än en ordinarie tjänst. För öfrigt, mine Herrar, må man tala om den stigande bildningen och folkupplysningen huru mycket som helst, sjelfklart är dock att, med en talrik, växande folk-mängd vid de många jernvägsstationerna, med den lösa befolkning, som strömmar till vid senare tiders stora allmänna arbeten eller enskilda industriella anläggningar, det *måste* uppkomma större konflikter än förut, då hvar och en ständigt uppehöll sig på samma ställe, bodde på sin torfva, sysselsatt med jordbruk, och sällan kom utom sin sockengräns. Nu blifver, till följd af dessa lättare kommunikationer, den mångdubblade samfärdseln och den ökade lösa arbetarebefolkningen mera än förr i behof af snabbare åtgärder för att gripa en brottsling eller förekomma brott. Lika med en talare på norrlandsbänken tror jag icke att man kan hoppas att behovet af polis minskas; snarare torde förhållandet blifva tvärtom, att behovet af polis. När städernas befolkning ökas, ökas ock der behovet af polis. Så är äfven förhållandet på landet. Ju större befolkning, ju lättare kommunikationer, ju större arbetsvandringar, från Skåne och Småland till Norrland, från Dalarne och Vermland till Stockholm, desto mera ökas behovet af polis. Huruvida, som sagdt, målet vinnes bättre genom fasta tjänster än genom anslag till en polisstyrka på landet, lemna jag derhän. Huru som helst, har Utskottet emellertid gått en medelväg mellan hvad Kongl. Maj:t föreslagit och hvad åtskilliga talare här yrkat. Utskottet har icke velat biträda tillsättandet af en länsman i Trollhättans socken och två länsmän i Blekinge och icke heller har Utskottet tillstyrkt, att Kongl. Maj:t skulle få för framtiden disponera blifvande öfverloppsmedel för inrättande af nya tjänster vid landtpolisen, utan Utskottet har föreslagit, att Riksdagen fortfarande skulle behålla i sin hand att pröfva om, när och hvar dylika nya tjänster behöfvas. Jag tror således att Utskottet gått en lämplig medelväg och tillåter mig att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr von der Lancken: Jag skall icke länge upptaga Kam-marens tid. Vid åhörande af diskussionen i denna fråga har jag icke kunnat undgå att erinra mig de gamla jernvägsstriderna inom representationen. Hvar och en tänkte: »här bor jag och hit vill jag att jernvägen skall gå». Detsamma ungefär synes vara förhål-landet i denna fråga.

Jag tror icke att det kan vara skäl att Riksdagen på detta

sätt pröfvar i detalj hvarje ords speciella behof af länsman och att de särskilda orternas representanter här framträda och, i strid med den utredning, de i detta afseende ensamt kompetenta administrativa myndigheterna lemnat, söka ådagalägga huruvida ett dylikt behof är för handen eller icke. Det må vara regeringens sak att pröfva detta behof, och att härutinnan lita på regeringen samt låta den råda lär ej vara förenadt med någon fara. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

*Om användan-
de af indragna
kronofogde-
häradskrifvare-
och läns-
manslöner.*

(Forts.)

Herr Sven Andreasson: Den talare på skånebänken, som förut hade ordet, framhöll det orättvisa i Kongl. Maj:ts beteende, när han föreslagit inrättande af nya landsstatstjänster, då Riksdagen för sin del ansett att endast indragning af redan befintliga borde ske. Jag kan icke finna detta vara ett riktigt sätt att se saken, ty har Kongl. Maj:t icke rätt att använda de penningar, som inflyta för indragna tjänster, så bör det tillåtas Kongl. Maj:t att, då Konungens Befallningshafvande i länen framställt sina anspråk på länsmän, fogdar, häradskrifvare m. m., pröfva behofvet och framlägga förslag derom till Riksdagen. Kongl. Maj:t har nu pröfvat dessa framställningar och funnit somliga tjänster icke behöfliga, om hvilka Kongl. Maj:t icke framkommit med förslag, men andra erforderliga. Om dessa är ju fråga. Jag tror också för min del, att det är fullkomligt rätt att Riksdagen i hvarje särskildt fall pröfvar hvad Kongl. Maj:t föreslagit och jag kan icke finna det lämpligt att åt vederbörande embetsmän öfverlemna att ensamma bestämma om nya tjänster. Ty i så fall torde vi blifva öfverhopade af sådana. Pröfningsrätten hos Riksdagen behöfves mycket väl, och jag är fullkomligt öfvertygad att den är befogad.

Inom Stats-Utskottet har också fullständig pröfning i hvarje särskildt fall egt rum, och för min del har jag dervid funnit att de nya landsstatstjänstemän i Vermlands län, för hvilka Kongl. Maj:t nu begärt löner, äro af behofvet påkallade på grund af de skäl, Kongl. Maj:t framhållit: nemligen befolkningens storlek, arealens vidd m. fl. andra omständigheter. Jag tror att, om man opartiskt lägger alla de skäl i vågskålen, hvilka på saken kunna inverka, man skall finna att denna del af förslaget är fullkomligt berättigad. Jag har därför varit med om att tillstyrka bifall till de äskade lönerna för nya landsstatstjänstemän i Vermlands län, likasom också till en länsmanstjänst inom Elfsborgs län i en vidsträckt trakt, der en stor sjö i midten af distriktet gör det svårare för länsmanen att öfvervaka ordningen. Deremot skall jag, då vi komma till den punkt, som afser lön till en ny länsman vid Trollhättan, anhålla att särskildt få yttra mig härom. Jemväl med afseende å Norr- och Vesterbottens län finner jag fullt befogadt att regeringen begärt nya länsmanstjänster, men med afseende å Blekinge har jag deremot icke känt mig fullt öfvertygad om behofvet af nya länsmansplatser, då arealen af de nuvarande distrikten ej är särdeles

Om användan- stor. I händelse befolkningens lynne skulle inverka på behovet af
de af indragna förstärkning, har ju regeringen att disponera ett anslag till extra
kronafogde, landtpolis.
häradskrifva-

re- och läns-
manslöner.

(Forts.)

En talare på venersborgsbänken har sagt, att länsman-
 skall förekomma och upptäcka brott. Jag tror det är oftast omöj-
 ligt för honom att vara tillstädes, då brott sker, utan att han först
 måste taga mot rapport om hvad som passerat, hvarefter det är
 hans skyldighet att åtala brottet. Icke läser länsman-
 nen der först genom rapport underrättas om hvad som försiggår.
 Men på landsbygden är ej förhållandet sådant, utan måste länsman-
 nen der först genom rapport underrättas om hvad som försiggår.

För min del yrkar jag således bifall till Utskottets förslag i
 den föredragna punkten, utom hvad beträffar 6:te momentet, hvil-
 ket Kammaren torde afslå.

Herr Liss Olof Larsson: Jag har mot Utskottets betänkande
 afgifvit min reservation i samma syfte som Herr Sven Nilsson redan
 uttalat. För min del kan jag nemligen icke vara med om att bifalla
 vare sig Kongl. Maj:ts proposition eller allt hvad Utskottets majoritet
 tillstyrkt. Jag får dock för min del säga, att det icke alls förvånar
 mig, att många talare uppträdt med olika åsigtter. Tvärtom skulle
 det förvåna mig, om *icke* olika åsigtter skulle göra sig gällande i
 en sådan fråga. Jag kan således ej — såsom representanten för
 Kristianstad yttrade — i en sådan fråga som denna öfverlemnade saken
 helt och hållet till Kongl. Maj:ts bepröfvande och taga för kontant
 allt hvad som af vederbörande myndigheter föreslagits. I en så be-
 skaffad fråga böra väl riksdagsmännen från de orter, frågan gäller,
 något känna de förhållanden, hvilka med densamma ega samman-
 hang. Det synes mig vara ett besynnerligt förhållande, att man
 t. ex. söker påtvinga Blekinge två eller fyra nya länsmän, under
 det att representanterna från länet enträget bedja, att få slippa dem.
 Jag vill emellertid ej i ringaste mån klandra Kongl. Maj:ts regering,
 som framkommit med dessa förslag, så mycket mindre som jag ej
 är okunnig om hvilka påträngningar i dylika frågor kunna göras
 från vederbörande underordnade myndigheter, samt huru ifriga dessa
 kunna vara, då det gäller att tillskapa tjänster och öka lönerna för
 de redan befintliga. Fast hellre förvånar det mig, att regeringen i
 så många fall kan stå emot som hon i sjelfva verket gör.

Nu säger man visserligen, att genom ett bifall till föreliggande
 förslag ingalunda några nya tjänster tillskapas, utan att meningen
 är, att, då en tjänst inrättas å det ena stället, så sker motsvarande
 indragning å det andra.

Beträffande de indragningar, som skett i Vestmanlands och Got-
 lands län, så vore missförhållandena i förevarande afseende derstädes
 så påtagliga och lades så tydligt i dagen vid regleringen af landssta-

tens tjänstemän och deras lönevilkor, att det icke var möjligt för vederbörande länsstyrelser att ej inkomma med förslag om indragning af några tjänster, om ock tjänstemännen varit dem aldrig så kära. Jag kommer mycket väl i håg, hurusom i Vestmanlands län funnos så många kronofogdar och länsmän, att det endast belöpte sig till cirka 21,000 invånare på hvarje kronofogde samt 4- à 5,000 invånare på hvar länsman; och detta var dock i ett län med jmförelsevis ringa areal. Ungefär samma var förhållandet på Gotland; och att vederbörande då ändtligen måste beqväma sig till att föreslå indragandet af ett par af dessa befattningar, kan ej alls väcka någon förvåning.

Om användande af indragna kronofogde-, häradskrifvare- och länsmanstlöner.

(Forts.)

Såsom bevis på huru stor obenägenheten är mot att indraga tjänster, tillåter jag mig att erinra om ett fall från ett annat län, som jag känner till. Inom flera fögderier derstädes voro vid den tid, häradskrifvaretjänsterna i anledning af pågående reglering af landsstaten endast fingo tillsättas på förordnande tills vidare, åtskilliga dylika tjänster på en gång lediga. Nu var förhållandet det, att i det ifrågavarande länet funnos flera fögderier än domsagor; och man förvånade sig derföre högeligen öfver att några anordningar icke vidtogos för att minska fögderiernas antal. Då nu emellertid en kronofogdetjänst också blifvit ledig, trodde man att vederbörande länsstyrelse skulle hos Kongl. Maj:t anmäla sådant och föreslå en omreglering; ty rimligtvis kunde man icke begära att Kongl. Maj:t skulle känna till ortens förhållanden och taga initiativ i saken. Till riksdagsmännens från länet stora förvåning började man emellertid annonsera *alla* tjänsterna lediga. Lyckligtvis observerades detta i tid och det ställes så till, att saken kom för civilministerns öron, och det dröjde icke många veckor, innan beslut fattades om reglering och der fick man på det sättet en kronofogde och en häradskrifvare mindre. Detta såsom en illustration uppå, huru litet angelägna tjänstemännen äro mot att några befattningar indragas.

Nu fruktar jag, att om nu omhandlade förslag bifalles, man skall anse sig hafva fått en princip uttalad, samt komma allt framgent med nya fordringar i denna väg. På det ena stället med påstående, att den ökade befolkningen gör en delning af fögderier och länsmansdistrikt nödvändig; på den andra förebärande den stora arealen såsom skäl för enahanda åtgärd.

Vidare påstår man, att den ökade folkmängden och de lättare kommunikationerna framkalla ökad behof af landtpolis. Ja, det säger man, då det är fråga om att få en länsman i en ort, der det finnes goda kommunikationer. Men nyss hörde vi från Vermlands län, att det är *brist* på kommunikationer som gör det nödvändigt att få flere länsmän och polisstyrkan der ökad. Således: på det ena stället grundar man sitt anspråk på ökad antal tjänstemän på folkmängden och på det andra på arealen; på den ena orten alstras detta behof af de ökade kommunikationerna och på den andra af brist på sådana; och på det sättet kan man gå på i oändlighet. Det

Om användande af indragna kronofogde-, häradsskrifvare- och länsmanlöner.

finnes nog i de norra länen andra länsmansdistrikt om hvilkas delning fråga kan uppstå. Der är t. ex. ett distrikt, hvars areal utgör, hvad man sagt mig, 120 qvadratmil. Det skulle inte förvåna mig, om man äfven kom och sade, att detta distrikt behöfde delas i åtskilliga länsmansdistrikt. Jag må ock medgifva, att det på många orter kunde vara nödvändigt att få nya länsmän i stället för de mindre dugliga, som man har, men deraf följer icke att man bör hafva nya länsmansdistrikt — och jag tror att det är egentligen der, som skon klämmer. En talare, representanten för Venersborg och Åmål, har ordat vidt och bredt om behofvet af ökad polis på landet och huru svårt det är att nu reda sig för länsstyrelsen med de länsmän som finnas. Jag erinrar mig, hurusom — och det är icke länge sedan — en länsman från Elfsborgs län i årtal reste ikring härs och tvärs i Vermland, Dalarne och Helsingland, jag vill nu icke säga såsom en landsplåga precis, men åtminstone ej till någon nytta; han var egentligen ute för att bedrifva vigilans. Och hvad jag bestämdt vet var, att hans verksamhet icke hörde till länsmanstjensten. Svåriligen kunde man tro att höfdingen i det länet skulle klaga öfver brist på länsmän. Man tror kanske att mannen hade tagit eller fått afsked, enär han på mycket lång tid icke skött sin tienst. Men så var icke förhållandet, utan han stod fortfarande kvar i statskalendern såsom ordinarie länsman till och med i fjor. Nu är han dock ej vidare upptagen der, förmodligen deraf att han, som naturligtvis under hela den senaste tiden varit tienstledig, uppnått den ålder, då han fick taga afsked med rätt till full pension. Detta som en illustration till talet om brist på länsmän.

Går man nu in på hvad Stats-Utskottet här föreslagit, så tror jag det är fara värdt, att en ny grundsats etableras, som endast skall föra med sig tillskapandet af flera eller färre nya tienst. Hvad särskildt beträffar talet om behofvet af ökad landtpolis, så tycks man alldeles hafva glömt bort, att det extra anslaget för upp-rättandet af dylika befattningar helt nyligen tillkommit och nu föreslås att höjas från 40- till 50,000 kronor. Att döma af dessa ständiga framställningar om förstärkt polismakt, förekommer det verkligen, som om det skulle gå bakut i vårt land och att folket skulle blifva allt sämre och sämre. Det är endast några få år sedan som landstatstjenstemännens lönevilkor höjdes med flere hundra tusen kronor. Härigenom ville man skaffa sig en borgen för att erhålla dugliga tienstemen samt mera arbete utträttadt. Och nu, efter icke mer än tre års förlopp, vill man redan fördela göromålen på flera nya tienst. Om man icke än vill medgifva, att tilltagande upplysning och bildning minska behofvet af polis på landet, så kan man dock väl icke neka, att denna ökade upplysning och bildning måste hafva till följd, att den redan befintliga polisen har lättare att fullgöra sina åligganden nu än förut. Jag är icke så särdeles gammal, men jag minnes den tid, då den, som angaf till åtal en oloflig bränvinsförsäljare, nästan ansågs lika brottslig som

denne, hvilken begått förbrytelsen. På samma sätt förhöll det sig i fråga om andra förbrytelser. Nu har man kommit ifrån dessa förhållanden, och jag tror, att hvarje rättänkande människa söker på bästa vis understödja polisen vid upprätthållande af ordning. Isynnerhet vinner den betydlig underlättnad genom de nya kommunallagarne. Att kronofogdarnes göromål äro så stora, att man behöfver dela itu deras fögderier för att minska göromålen kan man knappt med allvar påstå. Jag är viss på att, om man skulle säga till en kronofogde att hans arbete skulle nedsättas till hälften mot det han skulle afstå $\frac{1}{10}$ af sin lön, han derpå skulle svara obetingadt nej. Men jag är också lika viss på att, om man ökar hans lön med några hundra kronor, han gerna skulle åtaga sig än mera arbete. Jag tror att sträfvandet går mera ut på att få mindre arbete, men ändå bibehålla lönen.

Nu medgifver jag visserligen, att af de olika förslag, som föreligga, det ena synes vara mera tilltalande än det andra, och att större skäl finnas för det ena än för det andra. Men ur principiell synpunkt har jag ställt mig på deras sida, som yrkat afslag på alltsammans. En talare har sagt, att i en fråga sådan som denna borde man taga hvad Kongl. Maj:t föreslagit, med fullt förtroende till de upplysningar, som Kongl. Maj:t från vederbörande myndigheter infordrat, men han stannar till sist vid att yrka bifall till Utskottets förslag, som icke innehåller godkännande af Kongl. Maj:ts proposition oförändrad. Detta är att taga frågan väl lätt. För min egen del kan jag icke annat än instämma i Herr Sven Nilssons yrkande om afslag.

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Det vill nästan synas som om diskussionen i denna fråga rör sig mellan det byråkratiska elementet och den, som fruktar detsamma. Men männe det är rätt att utgå från en sådan synpunkt, då det gäller att behandla en fråga, som bör ses ur allmän synpunkt. Jag medger väl, att man kan hafva anledning till att akta sig för det byråkratiska intresset. Men för det *allmänna* intressets skull anser jag att, der behofvet gör sig gällande, der bör man ock inrätta de tjänster, som erfordras. På sådana ställen, der sådant icke behöfves, bör man deremot icke anställa nya tjänstemän. Här är emellertid icke fråga om att tillskapa nya tjänster, utan här är endast fråga om att, i den mån genom indragningar af tjänster på ett håll medel dertill erhållas, använda dessa medel för inrättande af tjänster på andra håll. Frågan gäller således egentligen en öfverflyttning af tjänster från en ort till en annan. Om så är förhållandet, och då regeringen är bentänkt på att indraga åtskilliga kronofogde-, häradsskrifvare- och länsmansbefattningar, bör man icke sätta sig emot inrättande af likartade tjänster på andra ställen, der behofvet så kräfver. Om behofvet i detta fall är större i de norrländska än i de södra länen, hvilket svårligen kan förnekas, så skulle det vara orätt att icke

Om användande af indragna kronofogde-, häradsskrifvare- och länsmanslöner.

(Forts.)

Om användan- tillsätta erforderliga tjenstemän i de distrikt af de norrländska länen, de af indragna som äro allt för stora. Ju mera man i detta afseende kan inbespara kronofogde-, i fråga om de södra länen, desto större tillgång kommer det att häradskrifva- finnas för att tillgodose de norrländska länen's behof. I samma re- och läns- män som i de nordliga trakterna samhällets utveckling eger rum, manslöner. jernvägar och forvägar anläggas, i samma mån blir man otvifvelaktigt tvungen att öka landstatstjenstemännens antal. För att icke slösa bort medel anser jag det således vara nödvändigt att säga nej till framställningar om inrättande af tjenester i orter, der sådant icke oundgängligen är af behofvet påkalladt. Men jag kan deremot icke annat än medgifva, att i de trakter, der behofvet gör sig oafvisligt gällande, der böra ock de erforderliga tjensterna tillsättas. Utgående från denna synpunkt anser jag, i likhet med flere föregående talare, att inrättandet af nya länsmansbeställningar i Blekinge län är öfverflödigt. Ty i detta lilla län finnas redan nu 9 länsmän och deras distrikt äro icke större än att de mycket väl kunna hinna med att verkställa sina vägsyner och andra förrättningar, som dem äligga. Skulle i afseende å polistillsynen ökad behof af tjenstemannakrafter göra sig gällande, torde tillgångar för bidrag till aflönande af erforderligt biträde i detta fall kunna påräknas af det anslag, som Utskottet i 18:de punkten af detta betänkande förordat, derest detta anslag vid punktens behandling af Riksdagen beviljas. Det lärer väl i alla fall blifva omöjligt att anställa en polisman i hvarje by. Folket sjelf lärer väl vara mest angeläget att upprätthålla ordningen, och om så är, lära också angifvare icke saknas, och då hafva ju åklagarne hufvudsakligen att åtala förbrytelserna och det torde de väl hinna med.

Beträffande deremot de norra länen, der ett distrikt är större än hela Blekinge, kan och bör man icke med skäl motsätta sig den föreslagna tillökningen. Man får icke glömma huru stor olägenhet folket har deraf att länsmansdistrikten äro allt för stora. Om t. ex. i fråga om en utmätning för en skuld på några få kronor länsmannen har allt för långt att resa, blir kostnaden för en sådan förrättning alldeles för stor.

Jag tror derföre, att Utskottet har rätt i alla delar af sitt förslag, med undantag i fråga om de båda länsmansbefattningarna i Blekinge, och hemställer, utom i afseende å desamma, att Kammarern måtte bifalla Utskottets hemställan.

Herrar *J. E. Johansson* i Forneby och *Ola Månsson* instämde med Herr vice Talmannen.

Chefen för Kongl. Civildepartementet, Herr Statsrådet *Hederstierna*: Den förste talaren, med hvilken representanten på kopparbergsbänken instämde, har åberopat Riksdagens skrifvelse år 1878, hvori Riksdagen framstälde anhållan derom, att undersökning måtte åvägabringas, huruvida någon indragning af kronofogdetjenster i riket

skulle kunna ega rum, förmenande att ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition om inrättande af nya landstatstjenster, der sådana kunde finnas nödiga, skulle vara detsamma som att bryta emot den grundsats, som i denna skrifvelse uttalats.

Mig synes tvärtom, som om ett bifall härtill skulle vara en tillämpning af denna grundsats, alldenstund afsigten med denna skrifvelse, såsom talaren äfven sjelf nämnde, synes hafva varit att åstadkomma likhet i detta hänseende länen emellan.

Det är också på grund af denna Riksdagens skrifvelse som Kongl. Maj:t indragit ett fögderi i Kopparbergs län och med Riksdagens medgifvande öfverflyttat tjenstemännens löner till Medelpad. Det är också af samma skäl Kongl. Maj:t beslutat indragning af kronofogde- och länsmanstjenster i Vestmanlands och Gotlands län och som Kongl. Maj:t framhållit behofvet af ökad antal fögderier i Vermmland, ett behof, som också af en representant från Vermmland erkänts. Det torde väl ligga i öppen dag att de två fögderier i Vermmland, som nu ifrågasatts till sönderdelning i tre, äro så stora, att de icke kunna skötas af de nuvarande tvenne kronofogdarne och härads-skrifvarne. Då Vester- och Norrsysslets fögderier tillsammans omfatta mera än 86 qvadratmil med en folkmängd af öfver 106,000 invånare, torde det för litet hvar af herrarne vara uppenbart, att göromålen derstädes äro större än som af dessa tjenstemän kunna nöjaktigt skötas.

I öfrigt synes motståndet mot Kongl. Maj:ts proposition och Stats-Utskottets förslag företrädesvis rigta sig emot tillsättandet af nya länsmansbeställningar i Blekinge. De fleste, som inom Utskottet reserverat sig emot majoritetens beslut och likaså de fleste, som här yttrat sig i frågan, hafva opponerat sig just emot ett förökadt antal länsmän i Blekinge, och skälet härtill har man nu under diskussionens gång fått veta, nemligen att representanterna från Blekinge ansett öfverflödigt att tillsätta ytterligare länsmansbefattningar derstädes.

Jag har för min del icke haft kännedom om denna deras åsigt, men deremot väl om Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes mening, hvilken hvarje år allt sedan 1877 och jemväl senast år 1881 gjort uppre-pade framställningar om behofvet af ökad antal kronobetjening i länet. Det må väl förlåtas mig, om jag fortfarande gifver Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes yttrande mera vitsord än ifrågavarande representanters. Jag gör detta så mycket hellre som Konungens Befallningshafvande gifvit goda skäl för sin framställning och stödt densamma bland annat derpå, att folkmängdsantalet i medeltal på hvarje länsmansdistrikt inom länet är med undantag för Vermmland det största i hela riket. Under det i Vermmland komma 15,000 invånare på hvarje länsmansdistrikt, utgör samma antal i Blekinge 12,400, och äfven om Kongl. Maj:ts förslag nu skulle vinna Riksdagens bifall och 13 länsmanstjenster inrättas i Blekinge, blir medeltalet likväl 8,400 i hvarje distrikt, och detta är mera än i 14 andra län.

Om användande af indragna kronofogde-, härads-skrifvar- och länsmanlöner.

(Forts.)

Om användande af indragna kronofogde-, häradsskrifvare- och länsmanlöner.

Behovvet af ett ökad antal kronobetjening i Blekinge synes sålunda vara väl ådagalagdt, äfven om man icke tager hänsyn till Konungens Befallningshafvandes framställning rörande befolkningens rörliga och lifliga lynne, som här i Kammaren rönt så mycket ogillande.

(Forts.)

Nu har Utskottet inskränkt antalet till hälften och afstyrkt de två öfriga länsmansbefattningarne, som föreslagits af Kongl. Maj:t, men i afseende å en af dem fäster Utskottet sjelft uppmärksamheten på den oegentligheten, att hans distrikt tillhör två tingslag och att han sålunda skall på en gång uppvakta vid ting å olika platser, hvilket väl lär vara omöjligt.

Då nu emellertid Utskottet säger, att det icke anser behovvet af dessa båda ytterligare tjeuster till fullo ådagalagdt och att det derför icke vill för närvarande tillstyrka bifall till förslaget i afseende på dem, och å andra sidan alla de löner, hvilka Kongl. Maj:t äskat få vid inträffande ledighet öfverflytta till Blekinge, ännu icke äro och sannolikt icke på flera år ännu blifva disponibla, är det icke så synnerligt viktigt, om frågan nu bifalles i hela dess vidd, endast Kammaren medgifver hvad Kongl. Maj:t i öfrigt föreslagit och Stats-Utskottet här tillstyrkt, hvarom jag anhåller.

Herr C. A. Larsson: Det vore ledsamt om civilministern fortfarande skulle hafva större benägenhet för att hysa förtroende till landshöfdingeembetena än länens representanter i Andra Kammaren, ty nog är det gifvet, att dessa representanter hafva vida större lokalkännedom inom orterna än myndigheterna kunna hafva. När nu Anders Svensson i Lösen förklarar, att, när gästgifvaregårdarne komma bort, skola brottens antal i Blekinge minskas, så att de icke blifva talrikare än på andra orter, så behöfves ju ej någon förstärkning i polisväsendet.

Det kan väl synas vara besynnerligt att föreslå inrättande af fyra nya länsmanstjenster på allenast sex qvadratmil, då vi nyss hörde af civilministern att på andra orter finnas områden af 56 qvadratmil med blott en länsman. Här är nu fråga om ett område af 6 qvadratmil eller något mera och man vill derå tillsätta fyra nya länsmän. Är detta rim och reson? Kunna icke de öfriga länen komma och säga att vi behöfva också en länsman på hvarje 1½ qvadratmil, och vi skulle då blifva alldeles öfverhopade af länsmän. Det är ingen småsak nu för tiden att inrätta en ny länsmanstjänst. På den tiden, då lönen uppgick till allmänt 300 kronor, var det icke någon stor sak; likaså gick det väl an att göra det, då lönen gick till 700 kronor; men nu, när lönen uppgår till 1,900 kronor, blir hvarje ökning af dessa tjänstemäns antal mycket mera betungande för staten. Jag hemställer derför att, sedan civilministern upplyst, att inga lediga länsmanstjenster nu finnas att indraga för att sedermera tillsätta nya dylika tjenster i Blekinge län, Utskottets förslag i detta hänseende uti 6:o af nu föredragna mom. a) icke vid denna riksdag måtte vinna bifall.

Herr Sven Nilsson: Jag skall blott anhålla att få bemöta ett par yttranden, som blifvit fälda med anledning af mitt förra anförande i den föreliggande frågan.

Man har sagt, att den åsigt om polisväsendets ordnande, som jag under diskussionen framhållit, skulle medföra den följd, att ordningens upprätthållande blefve orimligt dyrt. Jag ber att härvid få fästa uppmärksamheten derpå, att jag själf i mitt yttrande sade, att mitt förslag skulle medföra större kostnader, om man skulle åstadkomma ett fullt utbildadt och väl ordnad polisväsende efter de grunder, jag framhållit, än om man reparerar på det nu bestående. Jag har således icke förbisett denna omständighet, men jag sade också, och påstår detta fortfarande, att landet skulle hafva ofantligt större nytta af ett polisväsende, ordnad efter de grunder, jag uttalat, än af det nuvarande, och då man tyckes vilja befordra polisväsendet, anser jag äfven att, från denna synpunkt sett, det nu föreslagna sättet att gå till väga blir i längden det dyraste, emedan det icke motsvarar sitt ändamål.

Talaren på venersborgsbänken sökte såsom vanligt göra sig löjlig på sina motståndares bekostnad, antagligen för att derigenom roa publiken, och särskildt ville han förlöjliga mitt yttrande, som enligt hans uppgift skulle innebära att jag vill hafva bort *alla* länsmän och få fjerdingsmän i stället. Något sådant har jag emellertid icke yttrat. Jag har tvärtom velat behålla länsmännen, men jag tror att deras distrikt ej böra göras mindre, snarare på åtskilliga ställen något större, och att således deras antal ej behöfver ökas, hvilket icke behöfs för att få en väl ordnad fjerdingsmansinstitution, hvarigenom kommunerna på landet kunde få ett länge känt behof uppfyllt.

Anledningen, hvarför jag begärde ordet, var slutligen äfven den, att civilministern i sitt yttrande ville förklara Riksdagens skrifvelse af år 1878 på ett sådant sätt, som om genom denna skrifvelse Riksdagen skulle till regeringen hafva uttalat en uppmaning att fortgå på den väg, regeringen nu beträddt. Jag läste upp hvad Stats-Utskottet i detta hänseende citerat af denna skrifvelse och behöfver väl icke läsa upp det en gång till för att visa att jag, med afseende på det nu väckta förslaget om inrättandet af en ny kronofogdebefattning, för hvars afstyrkande jag åberopade den omnämnda skrifvelsen, har rätt i den uppfattning, att Riksdagen har skrifvit, att den bestämdt åsyftade en minskning i antalet fögderier. Detta står uttryckligen i skrifvelsen, sådan densamma blifvit af Stats-Utskottet återgifven, och då föreställer jag mig, att, om det skulle blifva minskning i fögderiernas antal, det äfven måste blifva ett mindre antal kronofogdar.

Det var endast detta som jag ville meddela, på det att ingen missuppfattning af hvad jag uttalat må inom Kammaren uppstå. Jag yrkar fortfarande afslag.

Öfverläggningen var slutad. Enligt den antagna föredragnings-

Om användande af indragna kronofogde-, häradsskrifvare- och länsmanstöner.

(Forts.)

Om användan- ordningen, gaf Herr Talmannen först propositioner rörande den del
 de af indragna af Utskottets hemställan, som innefattades i punkten 1, och i afse-
 kronofogde, ende hvarå yrkats dels bifall och dels afslag. Herr Talmannen för-
 häradsskrifva- klarade sig anse röstofvervigt förefinnas för bifall till denna del af
 re- och läns- manslöner. förslaget; men som votering härom begärdes, skedde uppsättning,
 (Forts.) justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 3:dje punkten
 mom. a) 1:o) af Utlåtandet N:o 12, a),

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets förevarande
 hemställan.

Omröstningen försiggick och utföll med 87 ja mot 88 nej;
 hvadan Utskottets hemställan afslagits.

Sedan derefter propositioner gifvits så väl på bifall till hvad
 Utskottet hemställt i punkten 2 af det föreliggande momentet, som
 ock på afslag derå, fann Herr Talmannen den förra af dessa propo-
 sitioner vara med öfvervägande ja besvarad. Men jemväl nu blef
 votering begärd, i anledning hvaraf följande voteringsproposition upp-
 sattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 3:dje punkten
 mom. a) 2:o) af Utlåtandet N:o 12 a),

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Stats-Utskottets ifrågava-
 rande hemställan.

Voteringen, i vanlig ordning verkställd, visade 89 ja mot 67
 nej; varande således Utskottets hemställan i denna del bifallen.

De hemställanden, Utskottet gjort i punkterna 3, 4 och 5 af det
 förevarande momentet, blefvo äfvenledes, hvar efter annan, bifallna.

*Sedan slutligen propositioner framstälts i afseende å momentets 6:te punkt, afslog Kammaren hvad Utskottet deruti föreslagit.

Om användande af indragna kronofogde-, häradskrifvare- och länsmanslöner.

Uti mom. b) hade Utskottet hemställt,

att Riksdagen icke måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag om användande af de i mom. a) omnämnda aflöningsbelopp för inrättande af:

- 1:o ytterligare en länsmanstjänst inom Elfsborgs län; och
- 2:o ytterligare två länsmanstjänster inom Blekinge län.

(Forts.)

I anledning af hvad sålunda blifvit hemställt yttrade

Grefve Sparre: Jag ber blott att få ge herrarne en liten historik i fråga om länsmanstjänsten vid Trollhättan.

Denna tjänst har i verkligheten funnits till i omkring 30 år, eller ända sedan arbetet vid Trollhätte kanals utvidgning började. Kanalbolaget bestridde då utgifterna för tjänstens uppehållande, men så uppar bolaget också hela inkomsten af kanalen, och vid sådant förhållande kunde bolaget med temligen stor liberalitet behandla de ekonomiska ärendena inom kommunen. Som herrarne behagade finna af Utskottets betänkande, så finnes vid Trollhättan en lös arbetarebefolkning, uppgående till öfver 3,500 personer, anställda vid de många industriella verk och inrättningar, såsom sågverk, fabriker och oljeslagerier, hvilka äro belägna inom Trollhättans socken. Att denna befolkning är särdeles orolig af sig, derom kan jag upplysa, enär det under min tjänstgöring inom länet händt, att militär måst reqvireras för ordningens upprätthållande vid Trollhättan. Det är således icke onödigt att der på platsen finnes en ständig polis-tjensteman, som har gehör med sig och vid inträffande små oroligheter kan medlande, lugnande, afväpnande inverka på befolkningen. Kanalbolaget ingick ock med anledning häraf, såsom jag här ofvan redan antyd, till Konungens Befallningshafvande i länet med begäran att få en länsman anställd vid Trollhättan, emot det att bolaget åtog sig att bekosta hans aflöning. Detta bifölls; och så länge bolaget fick uppbära hela inkomsten af kanalen, hade bolaget ingen svårighet att fullgöra sitt åtagande, hvilket deremot blef fallet sedan det stadgats, att bolaget endast skulle åtnjuta 100,000 kronor af kanalinkomsten, och återstoden tillfalla statsverket. Med anledning häraf ingick bolaget till Konungens Befallningshafvande och, under tillkännagifvande att bolaget till följd af denna betydliga minskning i inkomster icke vidare ansåg sig förpligtadt att aflöna polisbevakningen vid Trollhättan, anhöll att från detta sitt åtagande varda befriad. Häremot var naturligtvis ingenting att säga; och då polisbevakning vid Trollhättan icke kunde undvaras, måste man till ifrågavarande polistjenstemans aflöning använda en del af anslaget till särskild polisstyrka på landet. Men, mine Herrar, meningen med detta anslag är icke att det skall användas till, så att

Om användande af indragna kronofogde- häradskrifvare- och läns- manslöner.

säga, stadigvarande tjänster, utan till tillfälliga tjänster; och det är på grund af en under 30 år vitsordad tjänstgöring, som man kan säga, att ifrågavarande länsmanstjänst vid Trollhättan är behöflig.

Man har sagt, att kommunen bör sjelf underhålla sina polis- män. Med anledning häraf ber jag att få erinra, att förutom denne länsman finnas vid Trollhättan två poliskonstaplar, som kommunen aflönar. Jag vågar emellertid påstå, att länsmannen ovilkorligen behöfves på platsen, ty genom den bättre samhällsställning och de bättre moraliska egenskaper, han i allmänhet kan antagas hafva, torde han hafva mera makt öfver befolkningen än konstaplarne och således lättare än desse lugna sinnena och afvärja uppkommande oroligheter.

Det är äfven en annan omständighet, som gör att jag önskar, att denna länsmansbefattning skall betraktas och aflönas såsom en stadigvarande tjänst, och det är den, att en person, som har en så prekär ställning att hans löneinkomster endast grunda sig på ett tillfälligt anslag, som lemnas af regeringen för hvarje år, blir icke kvar på en sådan plats. Det har derföre hänt att man åt den länsman, som varit der anställd, måst gifva tjänstledighet under ett par år, och nu har han tagit afsked, just emedan platsen syntts honom för prekär, samt sökt annan verksamhet och äfven funnit en sådan. Och detta kommer säkerligen äfven att inträffa fortfarande, till menligt inflytande på ordningens upprätthållande, ty hvad som skall kunna inverka på en sådan arbetarebefolkning som denna, det är att den personligen känner polischefen, samt att denne genom den bekantskap han har om hvarje individ kan imponera på dem.

Det är af dessa skäl som jag måste yrka, att Kammaren måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag, och anhåller derföre om proposition på detta yrkande.

Herr Emil Key: Äfven om man skulle vilja erkänna befogenheten af åtskilliga anmärkningar, som här blifvit framställda, ber jag dock få erinra, att Elfsborgs län ej varit lottlöst vid fördelningen af anslag till polisstyrka på landet. År 1881 utgingo 2,875 kronor af dessa medel till Elfsborgs län, och för 1882 äro 2,500 kronor beviljade. Hvad åter beträffar behofvet af en länsman särskildt vid Trollhättan, hvars tillsättande Utskottet afstyrkt, ber jag få erinra om hvad Utskottet i sin motivering omnämnt, nemligen att distriktets hela areal ej utgör mer än 0,08 kvadratmil; och då vi nyss afslagit framställningen om upprättande af tvenne länsmausdistrikt i Blekinge, der dock brottmålen antal uppgått för det ena till 242 och för det andra till 309, så förefaller det temligen onödigt att inrätta en länsmanstjänst vid Trollhättan uti Väne härad, hvilket hela härad efter samma statistik ej har att uppvisa mer än 76 brottmål. Under sådana förhållanden tror jag att Utskottet haft tillräckligt skäl att afstyrka tillsättandet af denna befattning, och jag anhåller derföre om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Sven Andreasson: Jag har ej kunnat vara med om tillsättande af en länsmanstjänst vid Trollhättan af det skäl, att man då vid många andra industriella inrättningar skulle komma med samma anspråk. Man må i detta hänseende tänka sig t. ex. Mölnadal, med tre gånger så stor folkmängd och med mycket större behof af polismän. Men denna kommun underhåller sjelf sin polis. Äfven vid Trollhättan har man underhållit särskilde polismän — 2 till 3 stycken tror jag — hvilka dessutom äfven haft andra uppdrag inom kommunen, och jag tror att sådant nog kunnat vara behöfligt. Jag vill dock icke påstå, att invånarne vid Trollhättan utgöra en sådan lös och orolig befolkning, som i den Kongl. Propositionen uppgifves. Det tror jag icke. Denna plats är ju nästan en liten stad, tätt bebyggd med hus, och de flesta arbetarne hafva egna sådana, så att icke kan man kalla den en lös arbetarebefolkning. Om man nu skulle tillsätta länsmän vid hvarje stort arbetsföretag, der ett eller annat bolag har sin verksamhet, så skulle man få ofantligt många länsmän. Jag tror dessutom att denna plats icke lämpar sig för en länsman, utan att det vore mera lämpligt att der hafva en särskild polisman. Man kan då lätt hitta honom, och han kan vara närvarande för att vid förefallande behof afstyra gräl och slagsmål. Trollhättans kommun har dessutom en icke obetydlig inkomst af sin bränvinsförsäljning. Jag minnes icke beloppet, men jag vet att för en rättighet att derstädes idka minuthandel med bränvin betingats 4,500 kronor för att den skulle afstås åt kommunen. Jag tror således äfven af dessa skäl, att Trollhättans kommun kan sjelf upprätthålla ordningen inom sitt område.

För min del kan jag således ej finna det vara lämpligt att på denna plats tillsätta en länsman, hvadan jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Grefve Sparre: Att en ganska stor del af befolkningen vid Trollhättan skulle vara lös, vågar jag fortfarande påstå; och jag tror mig känna förhållandena i detta afseende kanske något bättre än min ärade granne, som nyss hade ordet. Härtill kommer, att Trollhättan besökes, i synnerhet sommarmånaderna, dagligen och stundligen af fartyg, som passera kanalen, och att således, då, såsom vi veta, sjömän på land icke äro kända att vara synnerligt ordningsälskande, mera än vanligt anledningar till oroligheter der förefinnas. Jag har redan sagt, att den lilla kommunen, som till största delen består af fattiga arbetare, har mycket svårt att sjelf bekosta ordningsmakt, och att den icke begärt stadsrättigheter just därför att den med afseende å de dryga kostnaderna icke kunnat det. Att arealen är liten, är en sanning, men det inträffar ju i hvarje fall, der en större mängd menniskor är samlad, att polismakten är tillsatt för ett mindre område, och det är, såsom jag förut sagt, just med afseende derpå som polismakten är behöflig till

Om användande af indragna kronofogde-, häradskrifvare- och länsmanstjänster.

(Forts.)

Om användan-
de af indragna
kronofogde-
häradskrifva-
re- och läns-
manslöner.
(Forts.)

förekommande af oroligheter och brott, som af en så beskaffad lös arbetarebefolkning vanligen föröfvas. Jag ber också att få lägga vikt vid hvad jag nyss sade, att man kan icke få en stadigvarande person till en sådan tjänst utan att tillförsäkra honom en fast lön, och att det blott är en person, som under en längre tid varit på orten, med hvilken folket är bekant och för hvilken det hyser förtroende, som kan lugnande, afvärjande förekomma de oroligheter, som å en sådan ort ofta inträffa.

Herr O. B. Olsson: Skulle Riksdagen bifalla detta förslag om tillsättande af länsman för ifrågavarande samhälle, skulle jag anse det för ett mycket farligt prejudikat för framtiden. Vi hafva nemligen till följd af jernvägars anläggande och af andra orsaker ganska många sådana raskt uppväxande samhällen i vårt land, der en stor folkmängd, lika stor som den vid Trollhättan, är sammanförd på ett litet område. Om nu ett så litet område som Trollhättan, med icke större befolkning än det nu eger, skulle få egen länsman på statens bekostnad, skulle anspråk äfven framställas att t. ex. vid åtskilliga större jernvägsstationer och andra sådana platser, der en större befolkning finnes, inrätta nya länsmansdistrikt med åtföljande löner. För min del anser jag då mycket lämpligare, om på en sådan liten plats en polistjensteman finnes, och jag förmodar att Grefve Sparre, som alltid visat sig påpasslig i sådana fall, skall fortfarande såsom hittills anskaffa medel till en sådan polistjenstemans aflöning af det för sådant ändamål beviljade extra anslag. På detta sätt tillgodoses samhället på ett sätt, som jag för min del anser riktigt, hvaremot jag skulle anse det för ett mycket farligt prejudikat, om man tillsatte nya länsmän på så små områden som det ifrågavarande. Jag yrkar således för min del bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Mom. c).

Bifölls.

Punkten 4.

Lades till handlingarne.

Punkterna 5 och 6.

Bifölls.

Punkten 7.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att på ordinarie stat anvisa ett belopp af 10,000 kronor, att användas till anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Ultuna och Alnarps landbruksinstitut.

Ang. högre undervisning i mejerihushållning.

I sammanhang med berörda nådiga framställning hade Utskottet till pröfning förehaft en inom Första Kammaren väckt motion (N:o 37), deruti Friherre *C. H. Cederström* af anförda skäl föreslagit, att Riksdagen, för anläggande af en mejeriskola vid Alnarp, ville bevilja dels ett ordinarie anslag af 7,500 kronor årligen, dels ock för en gång till uppförande af nödig byggnad för skolan ett belopp af 24,575 kronor samt till anskaffande af en 4 hästars ångmaskin, erforderliga instrument och undervisningsmateriel 4,000 kronor; och hade Utskottet, i anledning af dessa förslag, gjort följande hemställan:

»att Riksdagen, med afslag å Herr Friherre Cederströms omförmälda motion, må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att på extra stat för år 1883 anvisas ett belopp af 10,000 kronor, att användas till anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Ultuna och Alnarps landbruksinstitut.»

Vid utlåtandet var fogad en af Herr *O. Evers* inom Utskottet afgifven samt af Herrar Grefve *C. Beck-Friis*, *Sven Nilsson* och *Ola Andersson* understödd reservation mot nämnda hemställan, i hvilken reservation ett så lydande förslag var framställt:

a) att Riksdagen må på det sätt bifalla så väl Kongl. Maj:ts förevarande framställning som ock Friherre Cederströms omförmälda motion, att på ordinarie stat anvisas ett belopp af 5,000 kronor, att användas till ordnande af en högre mejeriskola vid Alnarp, hvaraf 4,000 kronor som aflöning till en lärare i mejerihushållningen samt 1,000 kronor till årliga försök samt komplettering af undervisningsmaterielen;

b) att Riksdagen på extra stat för år 1883 ville bevilja ett belopp af 15,000 kronor, att användas till lokaler och bostäders inrättande för läraren samt 9 elever vid nämnda skola.

Dessutom hade Grefve *K. Posse* låtit anteckna sig såsom reservant vid ifrågavarande punkt.

Efter uppläsning af Utskottets hemställan anförde

Herr *Ola Andersson*: Jag är tacksam för att detta förslag kommit under Riksdagens pröfning. Jag är nemligen öfvertygad

Ang. högre undervisning i mejerihushållning.
(Forts.)

om nödvändigheten af en högre mejeriundervisning, och att det sannnerligen icke är för tidigt att något härför göres. Redan år 1877 väcktes inom Malmöhus läns hushållningssällskap förslag om en undervisningsanstalt af högre ordning än de hittills varande mejeriskolorna för utbildning af mejerskor. En ansökning från detta hushållningssällskap afgick till Kongl. Maj:t. Jag förmodar, att den stannade hos Landtbruksakademien, och der ligger den väl ännu. 1880 upprepade Malmöhus läns hushållningssällskap denna sin anhållan, men äfven då utan något resultat. Slutligen fattade 1881 års allmänna landtbruksmöte i Malmö enahanda beslut som hushållningssällskapet, och en ansökning afgick från mötet i Malmö till Kongl. Maj:t. Ansökningen inlemnades genom bestyrelsen för landtbruksmötet i September månad sistlidna år, såsom synes af statsrådsprotokollet; men fyra dagar innan ansökningen inlemnades till Kongl. Maj:t hade Landtbruksakademiens förvaltningskomité börjat tänka på saken och kommit in med ett förslag. Men då skulle det icke vara *en* skola, utan två; och detta tror jag för min del icke vara välbetänt.

Vigten af en högre mejeriskola är så mycket framhållen i den Kongl. propositionen, att dertill icke behöfver läggas något, då äfven Stats-Utskottet tillstyrkt saken. Jag vill derföre endast påpeka den stora inkomst, som landet kan erhålla genom export af smör och ost, om den saken rätt skötes. Före 1870-talet hade landet ingen inkomst af en dylik export, utan jag tror att importen öfversteg exporten. År 1880 åter har exporten stigit till 124,000 centner smör eller 12,400,000 skålpund. Det är dock icke nog med att vi kunna exportera smör, det är också fråga om att kunna åstadkomma prima vara; och det är derför af vigt, att en ordentlig undervisning häruti beredes. Nu är det blott fråga om att veta hvart man vill komma, och vet man det, hittar man nog också den rätta vägen. Meningen med Kongl. Maj:ts förslag är, förmodar jag, icke att eleverne vid landtbruksinstitutet skola genomgå denna högre mejeriskola. Detta är visserligen alldeles icke bestämdt sagdt hvarken i Landtbruksakademiens förslag eller i Kongl. Maj:ts proposition eller i statsrådsprotokollet; men jag tar för gifvet, att det icke är meningen att det är de vanliga eleverne vid landtbruksinstitutet som skola genomgå skolan jemte sina vanliga kurser, ty det vore föga lämpligt, enär de redan nu icke hinna få den färdighet i alla de föreskrifna ämnena, som är önskelig, och deras kunskaper således skulle blifva ännu mera ytliga än nu. Jag får derföre antaga, att det är meningen att endast andra elever skola genomgå dessa skolor, än de som besöka landtbruksinstitutet; och om detta är meningen, då stå dessa skolor icke i något annat samband med landtbruksinstitutet, än att de skulle förläggas på samma ställe som dessa, för att begagna sig af dessas laboratorier och dylikt.

Beträffande frågan om hvad dessa, som genomgått ifrågavarande skolor, skola uträtta, har jag tänkt mig, att då man icke skäligen

kan begära att mejerskor, som genomgått en mejeriskola, hafva sådana förkunskaper, att de kunna skaffa sig den utbildning, som erfordras för att rätt förstå hvad hit hörer, det behöfves åtskilliga personer, som dels kunna sköta egna mejerier, dels förestå mejerierna på större gårdar och dels sprida undervisning i mejerihandteringen i vidare kretsar. Men jag tvifflar dock på, att de, som genomgått denna högre mejerikurs, kunna få så ljusa framtidsutsigter, så att det blifver något större antal, som begagnar sig af denna undervisning, helst den, såsom jag erinrat, kommer att fordra ganska stora förstudier; och tror jag därför att det är nog med *en* skola. Hvar denna kommer att ligga, synes mig betyda mindre, men det ligger vikt på, att skolan blifver god; det är bättre att hafva *en* god sådan än tvenne mindre goda. Sådant Kongl. Maj:ts förslag är, blifva icke de medel, som der begäras, för ändamålet tillräckliga; och detta tyckes Landbruksakademiens förvaltningskomité också hafva föreställt sig, då den i sitt utlåtande sagt, att man för *närvarande* skulle kunna hjälpa sig med den begärda summan. Det är nemligen ifrågasatt endast 5,000 kronor för hvarje skola, hvaraf 4,000 kronor skulle åtgå till lön åt läraren på stället och 1,000 kronor till undervisningsmateriel. Att bereda bostäder vid landbruksinstitutet åt de nya eleverna, fruktar jag äfven vara förenadt med stora svårigheter. Jag har någon kännedom om förhållandena i det hänseendet både vid Alnarp och vid Ultuna; min öfvertygelse är, att om man icke inskränker antalet af de andra eleverna, mejerieleverna ej skola få plats. Inskränker man åter antalet af de andra eleverna, så minskar man också institutens inkomster och staten får släppa till penningar i en annan form och således vidkännas ökade kostnader. Derfor biträdde jag inom Utskotet Herr Evers reservation, som föreslår endast *en* högre mejeriskola och att 15,000 kronor anvisas för att anskaffa bostäder åt lärare och elever. Jag ber att få hos Kammaren anhålla om bifall till denna reservation, dock så att orden »vid Alnarp» strykas och det öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att bestämma, hvar denna skola skall förläggas. Jag tror, att sålunda i längden det skall blifva en besparing, om äfven det första året skulle kosta något mer; man kan ju se tiden an och, om det sedermera behöfves, då inrätta flere skolor. Såsom skäl för att nu inrätta två skolor har blifvit förhållet, att förhållandena skulle vara olika i de olika delarne af landet. Jag vet icke huru detta skall förstås med afseende på mejerier. Det är ett skäl, som kan användas, när det är fråga om undervisning i landbruk, men icke när det är fråga om att förädla mjölk, ty på beskaffenheten af den vet jag icke att det finnes någon för vissa orter utmärkande skilnad mellan den ena eller andra orten i Sverige. Det betyder i alla fall mindre, hvar man erhåller den kunskap här är i fråga; hufvudsaken är, att man har den och att ett tillräckligt antal personer har den; men för det ändamålet är det, enligt min åsigt, nog med *en* skola.

Ang. högre undervisning i mejerihushållning.

(Forts.)

Ang. högre undervisning i mejerihushållning.

(Forts.)

Jag anhåller om bifall till Herr Evers reservation. Men för att få den att passa in i händelse af gemensam votering, ber jag att få proposition framställd på båda punkterna på en gång. Reservationen är delad i två punkter, a) och b), och jag anhåller att få proposition i ett sammanhang på båda punkterna.

Chefen för Kongl. Civildepartementet Herr Statsrådet Hederstierna: Vitsordande rigtigheten af Herr Ola Anderssons förut-sättning, att afsigten skulle vara att bilda en särskild mejeriunder-visningskurs på vetenskapliga grunder vid de båda landtbruksinsti-tuten, hvilket också synes mig böra framgå af det uttrycket i Kongl. Maj:ts proposition och Landtbruksakademiens underdåniga utlåtande, att det skulle stå de elever vid landtbruksinstitutet, som vilja sär-skildt egna sig deråt, öppet att deltaga i kursen, hvilket naturligt-vis icke skulle vara händelsen, om denna kurs skulle ingå såsom ett element i sjelfva landtbrukskursen, ber jag likväl att mot hans förslag att endast en sådan skola skulle anordnas få göra några erinringar.

I mitt yttrande till statsrådsprotokollet har jag redan sökt visa svårigheten af att på endast ett ställe, i synnerhet om detta skulle vara beläget i sydligaste delen af landet, lemna undervisning i så-dana ämnen, som denna kurs afser, såsom kreatursskötsel, om foder-ämnenas olika sammansättning och inverkan på mjölkens beskaffen-het och så vidare, hvilket allt är särdeles olika i olika delar af vårt land. Mejerihandteringen är af en framstående vikt för hela vårt land, men kanske mest för Norrland; och då man der arbetar under helt andra förhållanden än i Skåne, torde det icke vara lämp-ligt hvarken för de blifvande undervisarne i mejerihushållningen i norra Sverige eller för dem, som för idkande dersammastädes af mejerihandte-ring önska inhemta därför nödiga kunskaper, att förlägga mejeriskolan i Skåne. Herr Ola Anderssons förslag att Kammaren skulle anvisa erforderliga medel för anläggandet af *en* skola, men öfverlemna åt Kongl. Maj:t att bestämma hvar den skulle förläggas, måste jag på det bestäm-daste motsätta mig, då det skulle tillkomma mig att inför Kongl. Maj:t föredraga detta ärende och valet mellan våra båda landt-bruksinstitut skulle blifva synnerligen svårt. Att kostnaden för de tvenne ifrågasatta skolorna skall komma att hålla sig inom det föreslagna beloppet, anser jag så mycket säkrare, som det vid hvar-dera skolan icke behöfs mer än en särskild lärare i mejerilära. Undervisning i öfriga ämnen, såsom boskaps- och svinskötsel, läran om foderväxterna och deras näringsvärden, kemi, fysik, bokföring med mera, kan meddelas af de lärare, som redan finnas vid in-stitutet anstälde. Svårigheten att vid instituten bereda bostäder åt lärare och elever torde icke vara så stor som man här velat framhålla. Det har nemligen blifvit upplyst, att vid instituten re-dan finnas byggnader med tillräckligt utrymme för ifrågavarande ändamål. Och om äfven så icke vore händelsen, behöfde man en-

dast göra någon inskränkning i elevernas antal, hvarigenom lätt kunde beredas plats för det fåtal, som skulle genomgå dessa högre mejerikurser, en åtgärd, som så mycket lättare skulle kunna vidtagas, som det visat sig vara förenadt med svårighet att få elevantalet fylldt, och man sannolikt för undvikande af denna olägenhet vid Alnarp medgifver elever att med betyg afgå från institutet före den i reglementet bestämda tid af 2 år. För min del tror jag att det åsyftade ändamålet således bäst vinnes på det sätt Kongl. Maj:t föreslagit och Stats-Utskottet tillstyrkt.

Ang. högre undervisning i mejerihushållning.

(Forts.)

Herr Emil Key: Ehuru jag uti alla delar instämmer uti hvad Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet yttrade i sitt anförande nyss om svårigheten af att bibringa undervisning i mejerihandtering vid endast ett landbruksinstitut i ett land med så långsträckt läge som Sverige, skall jag be att få tillägga några ord.

Motionären Friherre Cederström har föreslagit, att Riksdagen till det af honom föreslagna mejeriestitutet vid Alnarp skulle bevilja ett anslag af 24,575 kronor. I den beskrifning öfver Alnarps landbruksinstitut, som utgafs till landbruksmötet i Malmö förlidet år, underrättas man om att Alnarps nybyggda mejeri kostat i anläggning 25,735 kronor. Denna nära öfverensstämmelse i summorna är en händelse som nästan ser ut som en tanke. Jag lemnar den vidare utläggningen häraf alldeles derhän, men tror för min del, att, hvilken än afsigten må hafva varit med Alnarpsförslaget, två institut äro bättre än ett och detta utslutande med afseende på Norrlands och Skånes olikartade förhållanden, med afseende på den olika arten af kreatursskötsel, af stallfodring, sommarbete, mjölkbehandling, ost- och smörberedning, som i dessa tvenne långt från hvarandra belägna landsdelar förefinnas och måste förefinnas. På samma gång tror jag, att påståendet, att två institut i framtiden skulle blifva dyrare än ett, icke är fullt korrekt. Finland har äfven ett landbruksinstitut förenadt med en högre mejeriundervisningsanstalt, nemligen Mustiala. Hela anslaget till denna institution uppgår till 32,500 kronor årligen, både för undervisning i landthushållning och högre mejeriundervisning. Hela anslaget till Mustiala utgör, sade jag, endast 32,500 kronor, under det här deremot är fråga om 25,000 kronor blott för en enda, enbart för mejeriundervisning anordnad mjölkakademi. Med afseende å lokalerna ber jag att få tillägga, att planritningen utvisar att i det nya mejerihuset vid Alnarp finnas icke mindre än fem rum, afsedda till bostad för elever; det synes mig som om i dessa och i de vanliga icke så få oupptagna elevrummen i slottet vid Alnarp skall finnas god plats så väl för lärare som elever. Likaså finnes godt om rum vid Ultuna.

Jag föreställer mig vidare att de skäl, som i Stats-Utskottet och här i afton blifvit förebragta till stöd för motionen, icke kunna hålla stånd, då man betänker, att, såsom också Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet nyss framhållit, det enligt Kongl. Maj:ts

Ang. högre undervisning i mejerihushållning.

(Forts.)

proposition blott skulle blifva fråga om aflönande af ytterligare en lärare i mejerihushållning, enär vid så väl Alnarp som Ultuna ju redan förut finnas lärare i kemi, botanik och husdjursskötsel, d. v. s. i de delar af den rationella landthushållningen som ega mera direkt samband med mejeriskötseln. Det återstår sålunda blott att komplettera den med en lärare i mejerihandtering vid hvardera af de båda landtbruksinstituten. Skulle man åter förlägga en särskild mjölkakademi på ett annat tredje ställe, med tillräckligt stora byggnader, med en tillräckligt stor kreatursstam, så nödgades man ju äfven att anslå medel till aflöning af särskilde lärare icke blott i mejerihandtering utan äfven i alla öfriga med denna i samband varande ämnen. Jag tror därför, att Kongl. Maj:ts förslag måste leda till en icke obetydlig besparing och till en mera mångsidig undervisning, men jag tror, att Stats-Utskottet gjort klokt uti att, på sätt som skett och innau erfarenhet vunnits, uppföra anslaget tills vidare blott på extra stat.

Jag ber slutligen att få tillägga, att Första Kammaren, som icke brukar vara njuigg på att bevilja medel, dock i dag biträdt Utskottets föreliggande förslag och afslagit Friherre Cederströms motion.

Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr E. G. Boström: Jag skall för min del anhålla att få ansluta mig till Herr Ola Anderssons yrkande. Jag tror nemligen, i likhet med honom, att vi skola hafva större nytta af ett fullständigt läroverk i mjölkhushållning än af två men mindre fullständiga, såsom här är af Utskottet föreslaget. Mig förefaller det böra blifva för sakens gagneliga utveckling i viss mån hindrande att sammanslå denna lärokurs i mejerihandtering med landtbruksinstituten. Jag föreställer mig tvärtom att, om man verkligen vill vinna all den nytta, som med förevarande förslag åsyftas, man bör anordna så, att alla eleverna kunna deltaga i hvarje enskild detalj af mejerihandteringen och sålunda göra sig dermed fullt förtrogna. Sådant kan deremot icke ske, om eleverna, såsom vid landtbruksinstituten, skola derjemte deltaga i en mängd andra öfningar och endast på de stunder, de äro lediga från andra göromål, begagna sig af undervisningen i mejerihandtering. Denna läroanstalt bör sålunda vara afsedd uteslutande för mejerielever. Vill man likväl förlägga den vid ett af landtbruksinstituten, i afsigt att draga nytta af der befintliga lärarkrafter, laboratorier o. s. v., torde detta kunna medföra en fördel i så måtto, att mejeriskolan i sådant fall torde kunna organiseras för mindre kostnad. Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet så väl som Stats-Utskottets ärade ordförande hafva yttrat, att förhållandena vore så olika i skilda delar af vårt land, så olika i Norrland och Skåne. Men för min del vågar jag påstå, att olägenheterna häraf icke blifva afhjelpa genom att förlägga mejeriskolor på två ställen, en till Ultuna och en till Alnarp, ty vi måste väl erkänna,

att förhållandena i Norrland och vid Ultuna äro vidt åtskilda; ja, lika olika de norrländska förhållandena som de skånska äro det. Stats-Utskottets ärade ordförande uppdrog vidare en jämförelse emellan Finlands mejeriläroverk i Mustiala och det här föreslagna. Jag undrar dock om han icke gjorde sig skyldig till ett misstag, då han talade om att hela kostnaden för Mustiala endast uppginge till 32,500 kronor, under det kostnaden för ett mejeriläroverk enbart härstädes beräknades till 25,000 kronor. Så vidt jag rätt fattat motionärens förslag, skulle *anläggningskostnaden* för ett sådant läroverk väl uppgå till 25,000 kronor, men derefter underhållskostnaden ställa sig något lägre. Slutligen nämnde Stats-Utskottets ärade ordförande, att Första Kammaren, som icke är njugg, då det är fråga om att bevilja medel, denna gång biträdt Utskottets förslag. För min del får jag då erinra, att äfven Andra Kammaren torde böra tillmätas förmåga att sjelfständigt pröfva denna sak, äfven här finnes mycken sakkunskap, och jag tillåter mig tillägga, att den utveckling, vi här äsyfta af mejerihushållningen, är af så stor vikt för hela vårt land, att några tusen kronor mera eller mindre der vid lag icke spela någon roll.

Jag instämmer i Herr Ola Anderssons yrkande.

Herr Sven Andreasson: Då jag först läste igenom Kongl. Maj:ts proposition i nu föreliggande fråga, antog jag att man kunde utan vidare afslå densamma, emedan undervisning i mejerihandteringen ju redan meddelas vid våra landtbruksskolor. Jag egde då nemligen icke kännedom om hvad jag sedermera inom Utskottet fått höra, nemligen att mejerihushållningen, som för vårt land är af så stor vikt, hos oss står betydligt lägre än i grannländerna och speciellt i öfriga delar af vårt land lägre än i Skåne. I följd häraf har äfven jag velat vara med om hvad Kongl. Maj:t här föreslagit, i synnerhet som jag anser detta förslag vara särdeles välbetänkt.

Här har af Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet blifvit framhållet huru olika förhållandena beträffande kreatursskötsel, foderämnena m. m. äro i olika delar af vårt land. Jag vill fästa Kammarens uppmärksamhet på att just den ledamot af Första Kammaren, som reserverat sig mot Utskottets förslag, inom Utskottet framhöll, att smörberedningen bedrifves mycket illa vid Ultuna landtbruksinstitut, så att af den mängd grädde, som der produceras, blifver en jämförelsevis ringa qvantitet smör, och detta just i följd af gräddens dåliga behandling. Detta gaf mig ytterligare stöd för den åsigten, att der borde finnas en mejeriskola; ty är det i detta afseende så illa stäldt vid Ultuna, att eleverna icke få lära hvad de behöfva, så torde vara skäl att söka skaffa dit lärare, som kunna undervisa dem bättre. Jag har visserligen föreställt mig att lärjungarne vid våra landtbruksskolor skulle inhemta den bästa undervisning i mejerihushållning, men jag har också tänkt att hushållnings-sällskapen och landstingen skulle kunna skicka elever till de nu ifrågavarande högre mejeriskolorna, hvilka elever sedermera kunde

Ang. högre undervisning i mejerihushållning.

(Forts.)

Ang. högre undervisning i mejerihushållning.
(Forts.)

inom de särskilda orterna undervisa i mejerihandtering; just därför har jag varit med om Utskottets förslag. Jag kan icke fatta, att det vore klokare att nu bevilja tvenne anslag, ett på ordinarie och ett på extra stat, för endast en, men dubbelt så dyr, skola vid Alnarp, till hvilken då alla elever skulle hänvisas, samt icke hafva någon annan dylik skola i hela det öfriga landet. Det bör dessutom, såsom redan blifvit erinradt, också tagas i betraktande att förhållandena i Skåne och öfriga delar af landet äro vida olika.

Jag kan således för min del, såsom jag redan nämnt, icke finna annat än att regeringens förslag är välbetänkt, och jag skall därför också sluta med att yrka bifall till detsamma.

Herr Ola Andersson: Den kanske viktigaste anmärkningen, som af mig framstälts mot Kongl. Maj:ts föreliggande förslag, nemligen huruvida vi verkligen behöfva tvenne mejeriskolor, har, så vidt jag kunnat finna, ännu icke blifvit besvarad. Jag tviflar därför fortfarande på att vi behöfva det; jag tror det vore skäl att först försöka med *en*. Jag vill likväl icke yttra mig om hvar denna skola skulle förläggas, då det ju i alla händelser antagligen skulle blifva vid ett af våra landtbruksinstitut, och man annars icke synes obenägen att göra frågan till en ordsfråga. En sådan fråga är detta dock icke; och det har icke heller varit min mening att den skulle blifva det. Kongl. Maj:ts förslag afser ju nemligen att lägga dessa skolor både vid Alnarp och Ultuna. Att det för Norrland vore af vikt att mejeriskolan förlägges till Ultuna, såsom man här påstått, kan jag dock icke finna, ty både Alnarp och Ultuna äro i många afseenden olika mot Norrland. Förhållandena i Norrland äro nemligen lika ojemförliga med förhållandena vid Ultuna, som de äro ojemförliga med förhållandena vid Alnarp, så att på denna väg torde man icke finna något viktigt stöd för att förlägga skolan till Ultuna. Herr Andersson erinrade nyss om hvad som inom Stats-Utskottet anfördes i afseende på mejerihandteringen vid Ultuna landtbruksinstitut. Deremot ber jag dock få nämna, att jag visserligen icke hörde, att denna handtering sköttes dåligt, men det påpekades att så litet smör och ost derstädes tillverkades, att detta borde utgöra ett skäl emot att dit förlägga en mejeriskola. Jag vill äfven påpeka att den s. k. Ultuna-komitén uppmanade förvaltningskomitén att i stället försälja mjölken, som betaltes så högt här uppe. Ultunakomitén säger nemligen: »Genom inrättande på Ultuna af en statens mejeriskola har man vidare *de facto* minskat den inkomst, som utaf ladugårdshushållningen skulle kunna vinnas. I nära gran-skap till en folkrik stad, der mycket mjölk förtäres, lönar det sig bäst att sälja mjölken i oförädlad form, och då den vid Ultuna producerade mjölken, efter hvad man påstår, med lätthet skulle kunna afsättas dels uti Upsala stad, dels till det helt nära belägna hospitalet till ett pris, som med flera öre per kanna skulle öfverskjuta det, hvartill densamma kan genom mejeriet realiserars, så inses, att

äfvén härigenom en förlust af ett eller annat tusental kronor årligen uppstår.»

Jag vet mycket väl, att då förvaltningskomitén liksom styrelsen svarade på detta utlåtande, ville de icke gå in på att försälja mjölken, ehuru deraf skulle uppstå en betydlig ekonomisk vinst för institutet, men jag vet äfvén att man sedan gått in på en sådan försäljning till en betydlig del, ehuru jag icke törs angifva de siffror som i detta afseende inom Utskottet uppgåfvos, då jag icke vet, om de äro fullt tillförlitliga. Skulle nu åter en större mängd mjölk behållas och förädlas vid Ultuna, förlorar institutet i inkomst och staten får ersätta detta.

Jag vill således icke vara med om anläggande af flera skolor än som behöfvas; visar erfarenheten sedan att det blir många sökande till elevplatserna och att det kan finnas befattningar för dessa elever, då de gått igenom skolan, så kan det vara tid att anlägga flera högre mejeriskolor. Det är således fullkomligt origtigt att framhålla mitt förslag såsom dyrare än Utskottets att genomföra.

Det nämndes nyss af Stats-Utskottets ordförande att Första Kammaren icke beviljat *det högre* anslaget, utan bifallit Utskottets förslag. Jag vill då ännu en gång erinra, att det är fullkomligt origtigt att kalla Herr Evers' af mig förordade förslag för dyrare, ty det kan icke komma att dröja länge, innan Utskottets förslag medför ytterligare kostnader för statsverket och blir vida kostsammare än det andra förslaget. Kommer så dertill att det möjligen blir få elever på hvarje ställe, så är alltsammans misslyckadt.

Jag tror således, som jag redan sagt, att det vore skäl i att först försöka med endast en skola. Kanske blir resultatet annars endast en lönetillökning.

Jag vidhåller fortfarande mitt förra yrkande.

Herr Liss Olof Larsson: Denna fråga diskuterades mycket grundligt i Stats-Utskottet, och man var der i tillfälle att få höra rigtiga vetenskapliga föredrag på mjölkberedningens område. Man kom till det resultat, att det vore bäst att bifalla Kongl. Maj:ts proposition på det sätt betänkandet utvisar. För min del tror jag att det icke är hufvudsak för oss att få några enstaka professorer i mjölkhushållning, utan att kunskapen derom bör spridas så mycket som möjligt och derigenom praktiskt komma landet till godo. Vi torde ej hafva behof af dem som *endast* studerat denna bransch för att sedan fara kring landsbygden och undervisa i detta speciella ämne; de mindre, d. v. s. den stora massan af våra jordbrukare hafva icke råd att bekosta sig en så dyr undervisning. Här i Sverige håller på att utbilda sig en riktig mani för sådana kringresande specialister. Nu är det fråga om en särskild undervisare i mjölkhushållning; en annan skall undervisa om jordens dikning; en tredje om skogens vård och odling o. s. v. Det blir på det viset till slut så många specialister för jordbruket att, i händelse

Ang. högre undervisning i mejerihushållning.
(Forts.)

den mindre jordbrukaren skall anlita dem alla, allt hvad han eger går åt i omkostnader för att tillägna sig alla dessa kunskaper. Jag tror derför att det är mycket bättre att undervisningen i ifrågasvarande ämne meddelas vid de båda landtbruksinstituten, så att landtbrukseleverna äfven må inhemta grunderna för mejerihushållningen och sedan på landsbygden kunna meddela råd deri. Men jag föreställer mig att ett sådant resultat ej kan åstadkommas, i händelse undervisningen i mejerihushållningen förlägges vid ett särskildt institut eller seminarium. Asigterna bland dem, som vilja hafva ett särskildt mejeriinstitut, synas visserligen vara mycket delade, men något storartadt vill man emellertid att det skall bli. Men om man ställer till något så storartadt som ett särskildt institut, får man ett mycket mindre praktiskt resultat än om man för ändamålet lennar ett anslag till hvartdera landtbruksinstitutet.

(Forts.)

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Lyth: Med anledning af talarens på skånebänken ytt-
rande att det såldes mjölk vid Ultuna och att tillgången deraf icke
vore särdeles stor, vill jag nämna, att oberäknadt den mjölk, som
afhemptades af entreprenören för mathållningen, af lärarne och tjen-
stefolket, år 1880 till mejeriet vid Ultuna aflemnades 77,390 kannor
mjölk samt att vid mejeriet under samma år tillverkades 11,259 Å
smör, 1,640 Å fet ost och 11,757 Å kumminost. Jag har blott
velat lemna dessa upplysningar, hvilka äro mig meddelade från fullt
tillförlitligt håll.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, blef Ut-
skottets hemställan bifallen.

Punkten 8.

I anledning af Kongl. Maj:ts framställning derom att — på
det Kongl. Maj:t måtte komma i tillfälle att anvisa ett årligt bi-
drag af 2,000 kronor till underhållande af *ytterligare en landtbruks-
skola inom Elfsborgs län*, belägen inom provinsen Dalsland, emot
förbindelse för länets norra hushållningssällskap eller dess landsting
att årligen för samma ändamål tillskjuta ett lika belopp — ordi-
narie anslaget »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmanna-
näringar» måtte med 2,000 kronor förhöjas, hade Utskottet i före-
varande punkt hemställt,

att Riksdagen ville för ofvan angifna ändamål höja ordinarie
anslaget »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanärin-
gar» med 2,000 kronor.

Herr Ola Andersson, hvilken inom Utskottet reserverat sig
i afseende på den af Utskottet för berörda hemställan begagnade

motivering, yttrade: Ehuru jag ej vill påyrka att Kammaren skall fatta något annat beslut än bifalla hvad Utskottet tillstyrkt, kan jag dock ej underlåta att omtala hvad som ligger mig om hjertat, när fråga är om ytterligare en af dessa så kallade lägre landtbruksskolor.

Om anslag till en landtbruksskola på Dalsland.
(Forts.)

Från början afsedda till rättareskolor, äro de lägre landtbruksskolorna i sjelfva verket ännu i dag ingenting annat. Och likväl hafva vi nu nära 30 stycken sådana skolor, af hvilka de flesta åtnjuta ett statsbidrag af 4,000 kronor. Sjelfva reglementet eller stadgarne för dessa skolor vittna om att man med dem ej afsett annat än att bilda tjenare, rättare, men ej egna jordbrukare; och dock synes mig att skolor för de mindre jordbrukarne äro vida mera behöfliga. Så stadgar reglementet att lärlingarne skola stå under tjenstehjónsstadgan i två år, att de skola vara tillräckligt starka till arbete och att de skola hafva sådan tarflig kost, som är vanlig för den tjenande klassen. Detta visar hvad man egentligen med dessa skolor afsett. Men då vi nu hafva ett trettiotal af dylika skolor, då behovet af undervisning för de många mindre jordbrukarne allt mer och mer blifver kánbart, då borde med dessa statsmedel, genom en bättre organisation af dessa lägre landtbruksskolor, vida mer gagn kunna åstadkommas.

Åtskilliga andra bestämmelser i reglementet äro af den beskafhet, att de tydligen visa det man ej fäst någon synnerlig vikt vid den teoretiska undervisningen. Också äro de för mången föreståndare en god affär, i det han, utom sina 4,000 kronor, har en mängd arbete fritt utträttadt; och när lärlingarne under dagen gjort mera arbete än kanske mången kan begära af sina tjenare, så skola de senare på aftnarne, uttröttade af arbete, hafva undervisning uti det teoretiska och bokliga. Härmed vill jag ej säga, att ej flere föreståndare för sådana skolor äro hängifne sjelfva saken och att ej de kunna åstadkomma god nytta, men jag påstår dock att organisationen är olämplig för hvad *nu* bör vara ändamålet med dessa skolor och att med förbättringar i detta hänseende vida mera nytta med denna statsutgift skulle kunna åstadkommas. Ofantligt många af de mindre jordbrukarne, som inse att jordbruk och hvad dertill hör, om det rätt skall skötas, kräfver mera kunskap än hvad hemma kan erhållas, fråga sig med bekymmer: »hvarthän skola vi sända våra söner? Den lägre landtbruksskolan är ej lämplig; att blott arbete kunna våra söner lära hemma.»

Jag har velat begagna detta tillfälle — något lämpligare vet jag ej — att uttala dessa mina åsigter, i den förhoppning att regeringen, då uppmärksamheten blifvit fäst på saken, ej skall underlåta att taga den om hand. Jag står ej ensam om min åsigt; den uttalades temligen allmänt vid landtbruksmötet i Malmö.

I öfrigt har jag ej något mot bifall till punkten.

Häruti instämde Herrar *P. Pehrsson* i Törneryd, *Borg*, *Olof*

Andersson i Lyckorna, Lyttkens, P. Persson i Isie, A. F. Pettersson i Sibbarp, Grefve Sparre och Johannes Bengtsson.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkterna 9—27.

Biföllos.

*Om anslag till
statens jern-
vägstrafik.*

Punkten 28.

Mom. a).

Utskottet hade tillstyrkt,

att, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade jernvägar och till anskaffande af inventarier, måtte beviljas ett särskildt anslag för år 1883 af 300,000 kronor.

Herr Nils Petersson, som inom Utskottet anmält reservation vid föreliggande moment, anförde: Vid denna sena timme på aftonen kan det icke falla mig in att söka framkalla en diskussion i förevarande fråga, och detta desto mindre som jag är ensam reservant mot den föredragna punkten. Men jag vill begagna tillfället att till regeringen uttala min tacksamhet för de nedprutningar hon gjort på de anslag, jernvägstrafikstyrelsen begärt. Jag har sjelf många gånger försökt pruta på dem, derföre att de upprättade kostnadsförslagen förekommit mig något egendomliga samt derföre att jag trott mig finna, att jernvägstrafikens byggnader i allmänhet blifva dyrare än de böra.

I det hela taget är jag naturligtvis icke vuxen att ingå i ett bedömande af detta förhållande. Men hvad jag med temlig säkerhet tilltror mig kunna bedöma är till exempel, att det föreslagna kostnadsbeloppet af 2,000 kronor för en banvaktstuga är för högt tilltaget. Jag anser nemligen att kostnaden för en sådan byggnad bör i det närmaste kunna inskränkas till den för ett båtsmanstorp beräknade, i medeltal uppgående till 5- å 600 kronor. Såsom sjelf ofta deltagande i uppgörandet af kostnadsförslag till dylika torp, kan jag i detta fall åberopa någon erfarenhet. Vill man då anslå en summa af ända till 1,200 kronor för uppförande af en banvaktstuga, så anser jag det vara rundligt tilltaget.

Man får väl antaga, att jernvägsstyrelsen söker att bygga så billigt som möjligt. Att kostnaderna likväl synas blifva högre än som vederbör torde väl hafva sin närmaste orsak deri, att vid hvarje tillärd byggnad kostnadsförslag skall upprättas, hvilket åter har till naturligt följd att byggnadsentreprenörerna blifva i till-

fälle att ställa sina anspråk högre än hvad oftast skäligt är. Bland andra exempel på huru högt jernvägsstyrelsen beräknar sina kostnadsförslag vill jag endast anföra det för tillbyggnad af godsmagasinet vid Jönköpings station upprättade, hvilket icke uppgår till mindre än 10,000 kronor, en summa, som, enligt hvad jag föreställer mig, skulle kunna betydligt reduceras.

Jag har äfven inom Stats-Utskottet fäst uppmärksamheten på likartade förhållanden och skulle tro, att, om mina framställningar vunnit gehör, en nedsättning med 50- à 100,000 kronor bort kunna åstadkommas i nu begärda anslag för jernvägsbyggningar. Jag är emellertid tacksam för hvad från regeringens sida är gjordt i denna riktning samt hoppas att man till en kommande riksdag ännu noggrannare skall hafva nagelfarit med de af trafikstyrelsen begärda anslagsbeloppen.

Härmed var öfverläggningen slutad. Utskottets hemställan bifölls.

Uti mom. b) hade Utskottet föreslagit, att, i enlighet med derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, till anskaffande af ny rörlig materiel jemte tillhörande reservdelar och utrustningsinventarier för statens jernvägstrafik måtte anvisas ett särskildt anslagsbelopp för år 1883 af 1,500,000.

Sedan föredragning skett af detta förslag, yttrade

Herr E. G. Boström: Jag har icke begärt ordet för att ifrågasätta någon förändring i det föreliggande förslaget, utan endast för att påpeka ett egendomligt förhållande. Om man ser efter å sidan 66 i bilagan till den Kongl. propositionen, i hvad den afser sjetta hufvudtiteln, så finner man der, att i det ursprungliga kostnadsförslaget för norra stambanans fortsättning norr om Storvik till Ånge ett belopp af 2,860,000 kronor var anslaget till anskaffandet af rörlig materiel med dertill hörande inventarier; detta grundadt på beräkning af 55,000 kronor per mil. Otillräckligheten af detta anslag fann *trafikstyrelsen ligga för öppen dag* och på nämnda styrelses förslag aflät Kongl. Maj:t till 1877 års Riksdag proposition om anvisande för detta ändamål af ett särskildt anslag af 5,400,000 kronor förutom 100,000 kronor till verktyg och fasta maskiner; och nu slutligen föreslår Kongl. Maj:t Riksdagen att ytterligare anvisa en summa af 1,500,000 kronor. Alltså: den första kostnadsberäkningen uppgick till 2,860,000 kronor, och i närvarande stund anses en summa af ytterligare 7,000,000 kronor vara erforderlig för den nämnda banans förseende med materiel.

Under det jernvägsbyggnadsstyrelsen funnit ett anslag af 2,860,000 kronor tillräckligt för ändamålet, så får trafikstyrelsen

Om anslag till
statens jern-
vägstrafik.
(Forts.)

åter upp den nämnda summan till 9,860,000 kronor. Ett mera eklatant bevis på olämpligheten af tvenne olika styrelser, den ena för jernvägarnes anläggning, den andra för deras trafikering, än det nu af mig påpekade förhållandet torde icke behövas.

I fråga om sättet för erforderliga medels anskaffande skall Stats-Utskottet framdeles inkomma med förslag till Riksdagen. Jag vill nu endast uttala den förhoppning, att, i enlighet med hvad sistlidne års Stats-Utskott förklarade vara i princip rätt, medel till anskaffande af reservdelar samt för utvidgning af stationer m. m. å redan trafikerade banor icke må beredas genom upplånta penningar, utan att, såsom sig bör, kostnaden för uppgifna ändamål bestrides af jernvägarnes egna medel.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Den föregående talaren har verkligen rätt derutinnan, att norra stambanans fortsättning, och isynnerhet den så kallade tvärbanan genom Jemtland, kostat i anläggning och utrustning vida mera än man från början beräknat. Likaså tror jag att han har rätt deruti att anskaffning af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade jernvägar icke vidare bör bekostas af upplånade medel, och Utskottet kommer väl att derom framdeles afgifva förslag.

Det är dock icke härom jag velat yttra mig. Jag har egentligen begärt ordet med anledning af ett uttalande af Utskottet å sid. 36 uti förevarande betänkande. Utskottet säger der: »Då emellertid, i händelse Utskottets i öfverensstämmelse härmed affattade hemställan vinner Riksdagens bifall, en betydlig anskaffning af materiel under år 1883 ifrågakommer, har Utskottet icke velat underlåta att här å nyo framhålla önskvärdheten deraf, att grundsatsen om materiels anskaffning vid inhemska verkstäder fortfarande må tillämpas, i likhet med hvad under de senaste åren synes hafva i öfverensstämmelse med Riksdagens uttalade åsigt egt rum.»

Inom Utskottet ifrågasatte jag huruvida man icke vid detta uttalande borde göra jemväl ett tillägg i afseende å användandet af svenska stenkol, emedan materielen borde i viss mån rättas derefter. Min framställning vann visserligen inom Utskottet allmän sympati, men man ville icke göra något uttalande i denna rigtning, emedan man icke visste i hvad mån staten möjligen skulle komma att förlora på användandet af svenska stenkol. Sedan dess har jag blifvit satt i tillfälle att närmare upplysa huru härmed skulle förhålla sig, och jag anhåller att härom få yttra några ord. Enligt uppgift, som för några dagar sedan mig meddelats, eldas för närvarande 50 lokomotiv med svenska stenkol, och användandet deraf kommer att utsträckas. Experiment i stor skala hafva utförts, och det har befunnits att de svenska kolen, hvad pris och brännvärde beträffar, ställa sig som 5 till 7, det vill säga, att 140 kilogram svenska kol svara mot 100 kilogram engelska kol. Nu är prisförhållandet ändå fördelaktigare för de svenska kolen, hvadan jernvägen måste göra en

vinst på att använda dessa kol i stället för de engelska. Förbrukningen under tiden Mars 1882—Mars 1883 beräknas komma att uppgå till 30 millioner kilogram af svenska kol och 50 millioner kilogram af engelska kol. Kontrakt är nu uppgjort om leverans af 25 millioner svenska kol till pris af 8,96 per 1,000 kilogram fritt på jernvägsvagn i Hesselholm. Engelska stenkol kosta i Malmö levererade i fartyg 12,50 och på vagn vid jernvägsstation 13,50. Man uttalar tillika goda förhoppningar i fråga om användandet af svenska kol, och anser att de största svårigheterna nu äro öfvervunna.

*Om anslag till
statens jern-
vägstrafik.*

(Forts.)

I öfrigt har jag icke annat yrkande än på bifall till Utskottets förslag.

Herr Hörnfeldt: Inom Utskottet gjordes verkligen en framställning i det syfte, som Herr Ola Andersson nämnt. Man införskaffade med anledning deraf upplysning huruvida några svenska banor begagnade inhemska stenkol, men frågan besvarades med nej. Såsom skäl hvarför inhemska kol icke användes anföres den omständighet att det fölle sig dyrare; och det är mycket riktigt att svenska stenkol falla sig dyrare att begagna än engelska kol. Jag kan således icke finna någon anledning till att hos regeringen uttala önskan om att svenska stenkol må komma i bruk vid våra jernvägar. Våra trafikkostnader uppgå verkligen till så höga belopp, att det icke kan vara skäl att i detta afseende göra några större uppoffringar till förmån för den inhemska industrien, utan jag tror att det är bäst att söka anskaffa kol, som ställa sig billigast.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Angel: I strid med den siste ärade talaren tager jag mig friheten föreslå att man i första rummet måtte, så vidt möjligt, uppmuntra den inhemska industrien. Det är naturligt, att just genom användandet af de alster, denna industri frambringa, man kan göra henne så stark, att det blir möjligt för henne att konkurrera med den utländska. För min del instämmer jag således i den åsigten, att man, så vidt möjligt är, bör i främsta rummet använda de kol, som finnas i vårt eget land.

Herr Ola Månsson: Äfven om, vid en jämförelse mellan de svenska stenkolen och de engelska, det skulle förefalla något dyrare att elda med de svenska stenkolen, så anser jag det likväl efter vårt lands förhållande vara både rätt och klokt att använda de svenska, så länge det möjligen kan bära sig; ty penningarne, hvarför kolen inköpas, stanna ju då inom landet, och det är i alla hänseenden nyttigt både för den ena och den andra industrien. Jag instämmer således i den önskan, Herr Ola Andersson uttalat.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag vill blott tillägga att den uppgift, som meddelades till Stats-Utskottet, var origtig, men att

Om anslag till statens jernvågstrafik. den uppgift, jag meddelade, är riktig; den är mig lemnad af en maskindirektör vid jernvägsstyrelsen.

(Forts.)

Chefen för Kongl. Civildepartementet Herr Statsrådet Hederstierna: Jag skall be att få till alla delar bestyrka de af Herr Ola Andersson nyss lemnade uppgifterna; jag har nemligen af chefen för jernvägsstyrelsen fått uppgifter, i hufvudsak öfverensstämmande med den af Herr Ola Andersson meddelade. Efter inom maskinafdelningen verkställda försök och vidtagna förändringar af lokomotivens eldstäder för åstadkommande af en fullständigare förbränning af de svenska stenkolen hafva dessa förtjenstfulla bemödanden kröntes med en så fullständig framgång, att, såsom de nyss lemnade uppgifterna gifva vid handen, de svenska kolen nu utgöra en betydlig del af det brännämne, som af statsbanorna förbrukas och att detta kan ske utan någon uppoffring för statsverket, utan att tvärtom styrelsen beräknar att med nu rådande kolpriser någon vinst bör deraf uppkomma under innevarande år.

Under sådana förhållanden kunna vi vara öfvertygade att styrelsen allt framgent ämnar fortgå på den af henne så förtjenstfullt beträdda banan.

Öfverläggningen förklarades slutad. Kammarern biföll Utskottets hemställan.

Mom. c).

Blef jemväl bifallet.

Punkten 29.

Lades till handlingarne.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 19, i anledning af Riksdagens år 1881 församlade Revisorers berättelse, angående verkställd granskning af Stats-Utskottets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1879;

N:o 20, i anledning af väckt motion angående undersökning i fråga om sjön Venerns vattenstånd m. m.;

N:o 21, i anledning af väckt motion angående undersökning om och beräkning af kostnaden för beredande af aflopp för Mälarens vatten till förekommande af öfversvämningar, och

N:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående afsondring af jord från rå- och rörshemmanet Lilla Pälstorp N:o 3 i Skaraborgs län samt indragna militieboställena Bro N:o 2 i Vestmanlands län och N:o 2 Appuna Orregården i Östergötlands län;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 2, angående villkoren för försäljning af bränvin, samt

Första Kammarens protokollsutdrag, N:o 76, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1, i anledning af väckt motion angående inskränkande af rättigheten att sälja vin och maltdrycker.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 5.

Herr G. Sälling erhöll ledighet från riksdagsgöromålen under 12 dagar från och med den 6 instundande Mars.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag; och åtskildes derefter Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 12 på natten.

In fidem
H. A. Kolmodin.